

Али се ти узроци по мало уклањају тако, да у данашње време, мора се признати, послови иду много већом брзином, него што је то пре било, а и манипулација, како се данас врши, много је уреднија него што је била раније. Стога се може оправдано очекивати, да ће се ово стање временом самим поправити.

Односно друге приметбе, да се у члану 22. изостави реч »у целини« мислим, да би било опасно, ако би се допустило, да и само деломично добијање спора даје право за ослобођење од таксе. Ја мислим, ко год има какво правно средство на расположењу, он ће победити у свом спору. Ако не победи у целини, ја мислим, да не би било онда право, да у једном спору, који није добивен у целини, што значи, да жалилац није имао право, да има право да буде ослобођен потпуно. Ја мислим, да би на тај начин не само држава имала штету, него би на тај начин дали право једноме лицу, којему није успело да своје право докаже.

Потпредседник др. **Светислав Поповић** : Пошто се за реч није нико пријавио, а листа говорника је исцрпљена, проглашујем претрес завршеним па прелазимо на гласање. Госп. известиоца молим, да прочита члан 22. (Гласови: Не треба га читати, већ је прочитан.) Дакле прелазимо на гласање. Она господа, која примају члан 22. по предлогу одборовом нека изволе седети, а господа, која су против тога предлога нека изволе дићи руке. (Већина седи.) Предлог је примљен.

Молим господина известиоца, да изволи прочитати извештај I. секције Законодавног Одбора о прегледу уредаба бр. 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65 и 66, које се односе на извозне царине. (Гласови: Већ је прочитан.) Извештај се сматра прочитаним. (Глас: да се прекине седница), а пошто је доцкап, закључујем данашњу седницу, а идућу одређујем за сутра пре подне у 9 часова, с наставком данашњег дневног реда.

(Седница је закључена у 13 часова.)

XI. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 23. септембра 1921. год. у Београду.

Председавао Потпредседник др. **Светислав Поповић**.

Вршио дужност секретара чиновник скупштински **Света Михајловић**.

Присутни су господа: Министар Финансија, др. Коста Кумануди; Министар Пољопривреде и Вода, Иван Пуцел и Министар Трговине и Индустрије др. Мехмед Спахо.

Референти: Богдан С. Богдановић, вршилац дужности Генералног Директора Дирекције Царина, и др. Фран Господетић, шеф Генералне Дирекције Царина.

(Почетак у 10 и ¼ часова пре подне.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић** : Отварам 11. одборску седницу. Молим господина заменика секретара, да изволи прочитати записник 10. седнице Законодавног Одбора.

Заменик секретара, административни чиновник Народне Скупштине **Света Михајловић** чита записник 10. седнице Законодавног Одбора.

Потпредседник др. **Светислав Поповић** : Има ли приговора овоме записнику? Има реч господин Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић : Ја, господо, немам никаквог приговора, него мислим, да би се могло нешто друго урадити. Место да се унесе у сваки записник текст изгласаног закона, могли бисмо поступити овако: да тај текст буде прилог уз записник, али у исто време потребно је, да имамо једну гаранцију, да онај текст, који ће се Влади спровести, збиља одговара ономе што је било у Одбору одлучено. И ја бих био мишљења, с обзиром на то, да ми немамо Председништво и персонал око Председништва организован онако како

је потребно, да тај текст прегледају, утврде и овере својим потписима, поред господина Председника и известиоца, још један или два увек нарочито одређена одборника. То је, господо, потребно зато, што иначе може бити вазда незгодних ствари. Ја имам прилично искуства у томе погледу како се у парламенту поступа, и знам да бива, да у »Службеним Новинама« изађе оно, што никада нисмо у парламенту решили. То, наравно, после постаје закон и повлачи све последице за собом. А пошто ћемо ми имати овако необично важних ствари да решавамо, то ће имати последица за целокупни живот и јавни и приватни. Ја сам мишљења, да треба предвидети све гаранције које су потребне, а с друге стране које не ће ометати брзину нашег рада, и чини ми се, да би то био један начин ако би се председништво и другови са мном сложили.

Потпредседник др. **Светислав Поповић** : Записник се оверава. Ја бих молио господина Јовановића, пошто ја замењујем господина Председника, да ту ствар одложи кад господин Председник буде ту, па онда да ту ствар расправљамо. (Чује се: Морамо чекати Председника?) То би била измена Пословника. (Гласови: По чему измена Пословника?) По томе што се решења одборска имају уносити у записник онако како гласе.

Љуба Јовановић : Па добро, нека остане дотле док дође господин Председник. Нека стоји за сутра, за прву седницу. Али само да напоменем да морамо овај први закон тако урадити. Јер у овоме тексту имаде прилично погрешака, и ако те станемо поправљати, ми ћемо се задржавати.

Потпредседник др. **Светислав Поповић** : Ја увиђам ту потребу и предлажем, да то ставимо на

крају седнице, да то решавамо на идућој седници. (Прима се.)

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је Уредба о извозу и извозним царинама.

Отварам начелни претрес. Има реч господни известилац.

Известилац др. **Грегор Жерјав:** (чита):

»ИЗВЕШТАЈ

I. Секције Законодавног Одбора.

Преглед уредаба бр. 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65 и 66, које се односе на извозне царине. (Види списак уредаба предложених од Министарства Финансија.)

Споменути решења тичу се извозних царина. Исхрана земље, ванредне валутне прилике и финансијска потреба допела је забране извоза и извозне царине нарочито на људску и сточну храну. Пошто се извозна политика често мењала, продуценти и трговци траже стабилитет док падање светских цена и валутна ситуација категорички захтевају, да се што пре ликвидирају извозне царине у колико то дозвољавају прилике и стање у земљи. У том смеру је израђена тарифа, која се тиме предлаже Законодавном Одбору и која придржава само мали број предмета под забраном и извозном царином.

У чл. 4. и 5. налази се пропис којим путем може се наново забранити или ограничити извоз, укинути такве забране или ограничења, завести повећати извозне царине и коначно смањити или их укинути. У свим овим случајевима Одсек је мишљења у интересу стабилности, да се Влада овлашћује, да у државном интересу прописне измене, али само по споразуму са финансијским одбором Народне Скупштине с тим, да се измене имају поднети одмах Народној Скупштини на накнадно одобрење.

У чл. 6. се предвиђају каутеле у корист извозника против изненадно наређених забрана и повећања царина.

Поједине измене тарифе излазе из текста измењене уредбе, која према решењу Одсека инак гласи овако:

Чл. 1.

Производи, који се извозе у иностранство, плаћају царину само у колико су побројани у извозној тарифи. Производи, који у тарифи нису наведени, слободни су од царине.

Чл. 2.

Забрањено је извозити:

- а) златни и сребрни новац;
- б) злато и сребро у полугама, шипкама и комадима и т. д.;
- в) израде од злата и сребра;
- г) предмета старина, који имаду уметничку или историјску вредност (слике, скулптуре итд.).

Министар Финансија се овлашћује, да може ограничити или забранити сасвим извоз динарских или динарско-крупских новчаница или било којих других средстава за плаћање, као и издата ограничења и забране укинути.

Чл. 3.

Одредбе из тач. в) чл. 2. не односе се на пакит, који појединци на себи носе при путовању у иностранство, као на пример прстење, гривне, сат и ланац, игле наочари итд.

Министар Финансија је овлашћен, да може у појединим случајевима, кад долази у питање извоз израде од злата и сребра на изложбе и при изсељавању, или увоз и извоз на дораду и оправку или за пречишћавање златног и сребрног праха или томе сличних случајева, давати одобрење за извоз под условима, које ће за сваки поједини или сличне случајеве прописати.

Чл. 4.

Влада се овлашћује, да по споразуму са финансијским одбором Народне Скупштине може на предлог Министра Финансија ограничити или сасвим забранити извоз појединих производа из целе земље и појединих области, када то државни или привредни интереси захтевају.

Исто тако влада може наређења о ограничењу или забрани извоза укинути, кад престане потреба, која их је изазвала.

Наређено ограничење или забрана извоза, као и њихово укидање, подноси Влада одмах преко Министра Финансија Народној Скупштини на накнадно одобрење.

Чл. 5.

Влада се овлашћује, да по споразуму са финансијским одбором Народне Скупштине може, у случају хитне и неодложне потребе, ако су у питању важни привредни трговински интереси земљани, завести, повећати, смањити или укинути извозне царине но с тим, да решење о томе поднесе одмах Народној Скупштини на накнадно одобрење.

Чл. 6.

У случају забране или ограничења извоза повећања или завођења извозне царине на основу чл. 5. овога закона, такво се повећање или завођење неће применити на производе продате у иностранству, ако се на основу аутентичних погодба и уговора докаже, да су продаје закључене још пре повећања или завођења извозних царина. Такви докази имају се поднети на оцену Министарству Финансија — Ген. Дирекцији Царине — најдаље у року од 30 дана по обнародовању повећања или завођења извозних царина у »Служб. Нов.« Министарство Финансија — Генерална Дирекција Царина — доноси по том решење, које је извршило. За робу, коју забрана или ограничење извоза, повећање или завођење извозне царине затекне у утоваривању са одређењем за иностранство, сматраће се да је поднесен аутентичан доказ о продаји робе у иностранство.

Чл. 7.

Правила за извршење овога закона прописује и обнародује у »Службеним Новинама« Министар Финансија.

Чл. 8.

По ступању на снагу овога закона престају важити: »Одредбе закона о општој царинској тарифи« у колико се оне противе овоме закону; Извозна Тарифа уз закон о општој цар. тарифи, као и сва решења, уредбе и прописи, који су у чл. 2. извоза издани до дана ступања на снагу овога закона, а не односе се на извозне забране предвиђене у чл. 2. овога закона.

Чл. 9.

Овај закон ступа на снагу петог дана по обнародовању у »Службеним Новинама«.

Извозна тарифа.

Број	Наименовање	Царина
Дниара у новч. П. Б. од комада од 100 кгр.		
1.	Пшеница и раж	20 дин.
2.	Овае (зоб) и јечам	10 дин.
3.	Сено без разлике	5 дин.
4.	Опијум	500 дин.
5.	Коњи и кобиле:	
1.	белгијске и норшке расе преко 3 год. старији	400 дин.
2.	ждребад и омад белгијске и норшке расе до 3 године старости	200 дин.
3.	коњи, кобиле, омад и ждребад осталих раса и сојева	250 дин.
Примедба: Извоз коња из тач. 3. допуштен је само у контингентима, које ће Влада одређивати.		
Примедба 2. Коњи заклани очишћени и одрани слободни су од царине. Клање њихово вршиће се само под надзором државног ветеринара.		
6.	Мазге и магарци:	
1.	мазге	300 дин.
2.	магарци	150 дин.
Примедба: Извоз мазга и магарца допушта се само у контингентима, које ће Влада одређивати.		
7.	Овце и козе:	
1.	живе:	
а)	овце	30 дин.
б)	козе	20 дин.
2.	заклане: козе, овце и овнови заклани, очишћени и одрани и свеже месо	50 дин.
Примедба. Извоз оваца и овнова па и закланих неочишћених и неодраних дозвољава се само у контингентима, које ће одређивати Влада.		
8.	Говеда и биволи:	
1.	жива:	
а)	ситна говеда пасмине буша до 300 кгр.	120 дин.
б)	сва остала	250 дин.
2.	заклана (очишћена и одрана) и свеже месо	60 дин.
Примедба. Ситна говеда пасмине буша преко 300 кгр. плаћају по ставу 1 б.		
9.	Свиње:	
1.	живе:	
а)	до 50 кгр.	слободно
б)	преко 50 кгр.	150 дин.
10.	заклано свеже свињско месо	50 дин.
11.	прерађевине од меса	слободно
Примедба. Извоз живе и заклане стокe свежег и прерађеног меса и сланине неправе живине, као у опште свих сточних сировина и прерађевине може се вршити само по одобрењу државног маршеног лекара постављеног од стране Министра Пољопривреде и Вода, који ће издавати уверење, да су од здраве стокe и да су у добром стању.		
12.	Јаја	100 дин.
13.	Вуна	1000 дин.
14.	Коже:	
1.	говеђе	400 дин.
2.	телеће	600 дин.
3.	овчије и козје	300 дин.
4.	јагњеће и јареће	200 дин.

15.	крпе и отпац:	
1.	вунене крпе и отпац	400 дин.
2.	крпе несортиране сваке врсте	400 дин.
16.	старо гвожђе	100 дин.
17.	стари бакар и његове легуре	150 дин.
18.	камени угаљ	10 дин.
19.	букови жељезнички прагови	1 дин.
	хрстова специјална грађа за потребе жељезница	20 дин.

Напомена: Извоз хрстових жељезничких прагова и специјалне хрстове грађе за употребу жељезнице дозвољен је само под условима, које прописује Министар Саобраћаја.

Известиоцу је част Законодавном Одбору предложити, да се приме измене и допуне споменутих Уредаба према овој формулацији.

Ја бих, господо, имао известијају прве секције да додам само то, да би, ако се прими предлог, Одсек морао у исто време обавити један посао гледе неких уредаба, које је предложио г. Министар Трговине и Индустије. Ако погледате у списак уредаба, предложених код тога Министарства, наћићете под бр. 13. решење Министарског Савета о извозу слободних контингената, и тамо је целокупна тарифа извозне царине. Наћићете, даље, под бр. 17. решење Министарског Савета о регулисању извоза од 16. априла 1920. год. Опет једна извозна тарифа. Затим ћете наћи под бр. 18. решење пољопривредног комитета од 10. априла 1920. год. Опет нова извозна царина. И коначно под бр. 22. наћићете решење пољопривредног комитета о извозу овса од 22. фебруара по коме се установљава једна нарочита процедура и контингент гледе извоза овса. Ја мислим да треба овде да се утврди, да и ове четири уредбе, ако се прими предлог Одбора, да су и ове четири Уредбе тиме аутоматски примљене.

Јован Ђоновић: Ја бих молио да се г. Министар Финансија изјасни, да ли овај извештај одсека прима.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Ја бих имао да објасним само с неколико речи због чега је овај предлог поднесен у начелу. Кад буде дошло до претреса у појединостима, ја ћу умолити Одбор да учини извесне измене у предлогу, који долази из секције. Ја сам поднео овај предлог о смањивању извозних царина још пре више од месец дана као хитан, а морам изјавити жаљење, да је протекло толико времена, док је изнет на решење пред Законодавни Одбор. Држим, да је због изгубљеног времена наша држава претрпела штету. Разлог, због којег је овај предлог поднет, био је на првом месту тај, да се олакша извоз оних продуката, који из наше земље излазе. Тај извоз био је отежан и ограничен извозним царинама. Пре рата може се рећи није ни било код нас извозних царина, јер су биле ограничене на тако незнатан број предмета, да се ипсу могле сметати као сметња извозу.

После рата, да би наши производи могли на светском тржишту да одржавају конкуренцију са странима, било је потребно да се заведу и извозне царине. Ми смо извозне царине завели као једну поратну меру, дакле по невољи, као што је то било и у осталим земљама Европе. У току времена конституционално је, да је потребно да се извозне царине смањују. Нишло се на то да се постепено извозне

царине смањују тако, да се могу једнога дана сасвим да укину. Ми смо већ једанпут извозну тарифу израдили на тој основи, да су извозне царине за неке артикле непале, а за друге знатно смањене. Сада излазимо пред вас са једним предлогом у којем је тај принцип проведён, те као што ћете из тарифа видети, има извесних артикала, за које више не постоји извозна царина, а има других артикала, код којих се није могло тако радикално укидање спровести, али је учињено то да су место високих стопа, које су раније биле, у ову нову тарифу унете ниске и најниже стопе тако, да се може рећи, да је извозни промет знатно олакшан. Ја се надам, у колико је још остало извозних царина, да ће оне у идућој години моћи бити укинуте потпуно. Ово је била идеја, на којој је основан овај предлог.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Реч има г. Вељковић.

Др. Воја Вељковић: Овим предлогом иде се поглавито на то, да се извозна царина смањи. Извозне царине пре рата у Србији нису готово никако ни постојале, или су барем постојале на врло мали број сасвим познатих артикла, тако да царине нису играле никакву улогу. Извозне су царине заведене пре две године од прилике у већој размери, и то поглавито у првом реду из фискалних разлога. Константовано је наиме, у првом реду, врло велика разлика између цена у унутрашњости земље и цена на светској пијаци. И разуме се ту су разлику искористићавали извозници за себе. Онда се у влади дошло на ту идеју, да се удави извозна царина, како би од оне разлике између домаћих цена и оних на страним тржиштима имала корист и држава, а не само трговци извозници. Сада пошто су се трговинске прилике средиле, или су барем срећеније, него што су биле пре две године, кад су извозне царине уведене, те извозне царине немају више таквог разлога због тога што разлика између домаћих цена и оних на страним тржиштима није велика, напротив она је изједначена тако, да су извозне царине једна од сметњи за извоз. Извозници због извозних царина не могу плаћати робу у земљи у оноликој мери, колико траже домаћи продуценти, јер ако би толико платили, онда не могу робу извести, будући да не могу поднети извозну царину. Ако би пак платили и извозну царину, онда би роба била скупља него роба на иностраној пијаци. Према томе су извозне царине постале већ сметња за извоз. Ради тога има пуно разлога да се те извозне царине укину или бар смање. По овоме пројекту, који се налази пред вама, све се царине у начелу укидају. Каже се, да су сви артикли, који нису побројани, слободни за извоз, а за оне, који остају таксирани, смањује се извозна царина. То је добро и зато је финансијска секција Законодавног Одбора нашла да треба овај предлог у начелу прихвати.

Што се тиче самих чланова овога предлога, финансијска секција је учинила извесне измене, а те се измене састоје у овоме.

Прво финансијска секција је нашла, да забрана извоза треба да буде што могуће ређе и да толико забрана треба према томе отежавати. По давачкој уредби и закону, који важи, Влада је имала неограничене руке и неограничену власт да изрекне забрану извоза за поједине артикле кад

нађе за потребно и онда се дешавало ово, да се забрани извоз за извесне артикле из тих разлога, да би извесни крајеви земље т. зв. пасивни крајеви могли добити што јефтиније ту робу. Што се тиче назива пасивних крајева, то је једна погрешна крилатица, по којој би била и Словеначка и Босна и Херцеговина итд. пасивни крајеви само зато, што не производе пшенице у оноликој мери колико треба. Међутим, пасивни крајеви нису у погледу само на производ пшенице него у погледу на производњу других артикала, тако да се не могу сами прехранити. Таквих пасивних крајева има у целоме свету, а и у Србији је било таквих крајева. Ужички округ није производно пшенице, али је производно друге артикле, те се тако могао прехранити, па с тога није никада апеловао на државу, да га помогне, да се може прехранити. За ово време после рата десило се што није било у Србији, на име извесни крајеви постали су пасивни па је с тога постало потребно да се забрани извоз пшенице, како би цена пшеници пала и како би ју народ јефтиније могао куповати. И онда се десило ово. Кад је забрана извоза ударена на један артикл а после дигнута, онда се констатовало, да ти т. зв. пасивни крајеви пријављују огромне количине те робе за извоз. Значи, да су се за време, док је постојала забрана, извесни трговци спекуланти користили надом цена, накуповали ту робу, којој је вештачки цена оборена и кад је извоз постао слободан а цена почела скакати, профитирали су од разлике у цени, за коју су купили робу и у оној цени, која је била скочила услед дигнуте забране.

Десило се и ово. Пронесе се глас, да је жетва рђава и онда се Влада уплаши под утицајем разним да неће бити глади и изрекне забрану извоза пшенице. Услед те забране цена падне и они произвођачи, који су јачи и који знају да забрана мора да се дигне, они могу да чекају да не продају своју пшеницу; али сиромашнији су принуђени да је продају, и тако нема извоза цена је пала и онда се омет користе велики кунци и спекуланти и купују јефтино робу баш од тих најсиромашнијих произвођача, а после кад се забрана дигне, они су ти који се тиме користе. Имајући у виду такав случај, Финансијска секција Законодавног Одбора је била мишљења, да забрану и изрицање забране треба у опште по могућству отежавати, и онда је тражила начин на који да се то изрицање забране отежа. И нашла је, да ће бити можда добро, да се влада, пре него што изрекне забрану, споразуме још са неким телом, које је више или мање меродавно за та питања, и тек по споразуму са тим телом да изрекне забрану. Ми смо у Финансијској Секцији нашли, да би тој улози могао да одговара Финансијски Одбор Народне Скупштине, али не сматрамо, да то мора баш тако апсолутно бити, јер осим Финансијског Одбора може бити и неко друго тело. Циљ је био само тај, да се изрицање забране отежа. Овим се предлогом иде на то да се у опште извоз олакша. Ми смо сматрали, да би нама у данашњем времену, у времену ниске вредности динара требало фаворизирати употребу свих оних средстава, која могу допринети да се вредност динара дигне. Једно од тих средстава је извоз. Зато дакле треба избегавати све оне мере, које могу сметати извозу — а забрана извоза је једна од тих мера, које сметају извозу.

За извоз у трговини врло је важно и много важније од тарифе и најважније је стабилност оних услова, под којима ће извозна трговина да тргује. Извозна царина може да смета извозној трговини, али још у већој мери сметаће извозној трговини сва свакидашња флукуација и режим, под којим извозна трговина има да тргује. Ми смо због ових флукуација били — и ако наш извоз није тако нормалан — са пуно разлога нападани у иностранству. И ако наш извоз не тече нормално и није дао повољне резултате по валуту, које је могао дати, један од узрока јесте и ово често мењање законодавства под којим се извоз врши. И то је био разлог, због којег смо мислили, да не треба влади оставити потпуно одрешене руке при изрицању забране извоза, него да је треба у неколико ограничити у томе, и ми смо нашли да би то могао да учини Финансијски Одбор. Зато сам казао, да влада може изрицати забране само по споразуму са Финансијским Одбором.

Ти исти разлози руководили су нас, да исте мере унесемо и кад има да се решава питање повећања извозне царине. Повећање извоза само може да произведе исто дејство као и забрана, и зато не треба ни повећање извозне царине да иде врло лако, јер и то мења режим, под којим и трговина тргује и то може да отежа извоз. Зато сам мислио, да и за повећање извозне царине треба влада — кад се већ на то решила — да се споразуме са Финансијским Одбором и у оба случаја и у забрани извоза и у повећању извозне царине, те одлуке, које доноси влада, морају накнадно изићи пред Народну Скупштину на одобрење. То је потребно зато, што извозне царине нису ништа друго него промена једнога закона. И ако се допусти мања извозна царина у времену кад није Скупштина ту, то је онда само за невољу, али је после ипак потребно, да Скупштина да своју реч и да ту меру, која је унесена по невољи — јер Скупштина није на окупу — треба накнадно да одобри Народна Скупштина. Ми смо мислили, да ћемо тиме јаче очувати права Народне Скупштине и да ћемо уопште фаворизирати извоз, који, као што рекох, нарочито у данашње време треба потпомогати.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има г. Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Ја нећу говорити о садржини овога предлога; довољно је само да изјавим, да се слажем са извештајем секције и погледима г. Вељковића. Могу рећи само да је било крајње време, да се унесе више стабилности у нашу извозну трговину, па с тиме и у нашу целокупну привреду. Него сам рад обратити пажњу на формалну страну овога извештаја и предлога.

Чини ми се, да је нешто пропуштено и мислим, да пре свега треба ово чедо нашега рада да добије име и да се зна шта је. Стога бих ја молио, да г. извештач у том погледу нешто смисли и предложи. По Уставу ово је закон. И сам извештај у даљим одредбама ово третира као закон, што се види и у члану 7., 8. и 9., па ваљда и још у којем члану. С друге стране требало је да се види из извештаја шта бива с овим уредбама поводом којих се овај предлог подноси. Да ли се ове уредбе касирају, да ли се касирају сасвим или деломично, или остају. И ја бих молио г. извештача, да нас у том погледу обавести. (Извештач др. **Грегор Жерјав:** Чл. 8.) У члану 8. казано је али ја мислим, да одбор треба нарочито споме-

нути и то баш зато што смо ми Законодавни Одбор, који има да прегледа Уредбе. Морамо споменути које се Уредбе овим предлогом ликвидирају.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Г. извештач известно ме је управо, да подноси предлог у томе правцу накнадно. Несумњиво је, да је потребно за правилност посла, да донесемо одлуку о тим уредбама и зато ово морамо јасно казати: Ми смо донели одлуку о тим уредбама и оне више не постоје.

Реч има г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Код овога питања, које је покренуо г. Љуба Јовановић о примени чл. 8., морам да скренем пажњу Законодавном Одбору на једну чињеницу због које а и због осталих разлога не могу потпуно да се сложим са предлогом, који је поштовани г. Вељковић мало час образложио. У чл. 8. предлога Одбора каже се: »По ступању на снагу овога закона престају важити одредбе опште царинске тарифе у колико су противне овоме закону«. Чл. 4., како га је финансијска секција Законодавног Одбора предложила; противан је закону о царинској тарифи, и то члану 15. царинског закона опште царинске тарифе.

По томе чл. 15. влада на предлог Министра Финансија може за извесну област забранити извоз и провоз извесне робе, кад то државни интереси захтевају, по том члану право, да нареди забрану извоза или да ту забрану укине, припада искључиво влади. У извозној тарифи, каква је била предложена финансијској секцији Законодавног Одбора, тај исти члан из царинског закона се просто репродукује. Према томе извозна царинска тарифа не садржи ништа више него што је садржавао закон о општој царинској тарифи.

Сад настаје ово питање: пошто том уредбом, која је изнета финансијској секцији Законодавног Одбора, није промењен овај закон о царинској тарифи, да ли уопште може Законодавни Одбор да промени једну законску одредбу? По Уставу пред Законодавни Одбор долазе Уредбе и он може у њима да чини измене, али у колико су тим уредбама, које су дошле пред Законодавни Одбор, сачувани законски текстови, сме ли у њих да дира? Питање је дакле, да ли може сад Законодавни Одбор мењајући те чланове у уредбама изменити закон? Господо, ја држим, да по уставу то право Законодавни Одбор нема. Он може само у толико уредбе мењати у колико не вређа тиме један законски пропис. Ја вас молим, да обратите пажњу при решавању на то, да је члан 15. из једнога закона, који остаје закон, који никаквом уредбом није промењен, да га сада предложеним изменама не повредите. Ја налазим, да за предлог какав је изашао из финансијске секције Законодавног Одбора, који се тиче члана 4. постоји ова сметња законска, и да Законодавни Одбор неће моћи ову редакцију већ из тог разлога да примени.

Сем тога, морам да изјавим, да се не могу да сложим у свему са излагањем поштованог г. др. Вељковића, које је он мало час изнео. На првом месту ја држим, да забрана извоза јесте једна мера којој треба приступити са великом опрезношћу због тога, што може врло штетно утицати на целокупну народну привреду и због тога што честе забране извоза стварају једно стање непоуздано, од чега само трговина може штете имати. Али господо, ако је забрана често пута штетна,

она је пре свега једна мера, којој се у извесним околностима мора приступити, која се мора узаконити у општем народном интересу.

У којим се случајевима треба да прибегне забрани извоза? У главном су само два случаја: или је ту глад, која прети земљи или рат, који предстоји или је већ почео. То су два случаја. Могао бих додати и трећи спореднији случај, случај какве сточне заразе, када би биле потребне превентивне мере, да се зараза не би раширила преко граница. Оба главна случаја су такве природе, да се забрана мора предузети без оклевања, и може донети добре резултате само ако је хитно наређена. Чим се остави да протекне извесно време, чим се чека да та мера прође кроз извесне процедуре, као што је дискусија у Финансијском Одбору, забрана би изгубила добру половину резултата, на коју се рачунало, кад се њој прибегло. Процедура, коју предлаже господин др. Вељковић, да се прво консултује финансијски одбор, односно изложи та мера дискусији финансијског одбора, то је баш оно, што би довело до онога, што желимо да избегнемо. У павним крајевима, које је навео господин Вељковић као пример, у којима се раније држава брицала да поједине делове популације исхрањује, несавесни спекуланти користили би се, да постигну оно, што бисмо ми хтели да избегнемо. Рачунало би се да ће доћи забрана извоза, па би цео свет продавао храну јефтиније и несавесни трговци би са толиком већом сигурношћу могли да спроведу своје спекулације. Не би се дакле ништа постигло, што би забрана ишла кроз ту процедуру.

Осим тога држим, да је ова мера забране извоза чисто административног карактера и према томе спада у надлежност Владе. Финансијски Одбор, који би о томе дискутовао по предлогу господина Воје Вељковића, по моме мишљењу не би имао на расположењу оне податке, које је у стању Влада да има. Према извештајима, које Влада добије из целе земље, она је у бољем положају да буде тачније обавештена него Одбор, који нема могућности да контролише право стање у свакој области.

Из тих разлога, господо, Влада која располаже са таквим извештајима, за које се мора предпоставити да су тачни, најизованија је да према стању које констатује такву меру предузме или не предузме. Та мера самим тим што је везана за фактично стање мера је административног карактера, и то прелазна, која се, кад нормалне прилике настану, може укинути као што је и заведена. Осим тога, господо, ја држим тако исто да Влади треба да су одрешене руке, да према околностима може да се брзо и на своју одговорност реши. Јер Влада и за овај свој рад носи одговорност пред Парламентом.

Из свију тих разлога, и у име Владе, ја молим Законодавни Одбор, да пре свега не мења једну законску одредбу, а то је чл. 15. закона о општој царинској тарифи. Нека остави онакав текст какав се налази у првобитном предлогу Владином а то је, као што кажем, понављање чл. 15. опште царинске тарифе, који гласи: Влада се овлашћује, да може на предлог Министра Финансија ограничити или забранити извоз хране из појединих области кад то државни интереси захтевају.

Разлика је сва у томе, што по Владином предлогу не би био консултован Финансијски Одбор него би као чисто административна мера била прописана од саме Владе.

Што се тиче чл. 5., који се односи на извозне царине о коме је такође господин Вељковић говорио, ако је у питању повећање извозне царине, ја немам ништа против тога да се претходно то питање у Финансијском Одбору претреса. У толико мање бих се томе противио, што повећања извозних царина није вероватно да ће бити и да ћемо поново нашу царинску тарифу оштрећавати. Напротив, као што сам вам мало час нагласио, тенденција је да се извозне царине или смањују или укидају. Према томе, ако би се појавила потреба да се извозне царине повећају, та се потреба може појавити само у случају неочекиваних, изванредних околности и кад те околности доиста захтевају да се она из основа претресе те с тога мислим, да би учешће финансијског одбора у томе смислу било од користи и да Влада може очекивати само помоћ, која ће олакшати доношење таквих мера. Али сада кад је у питању не повећање већ укидање и смањење извозних царина ја не видим, господо, зашто би било потребно да се и у овим случајевима сазива Финансијски Одбор и да се од њега претходно тражи неко мишљење, кад против укидања или смањења извозних царина, нико није, као што је и сам господин Вељковић казао, а и целокупна наша економска политика већ се у томе правцу креће, те би интервенција Финансијског Одбора могла само да развуче и отеже решење једнога питања, код кога отезања не сме да буде. Да напоменем само још то, да услед тога што је овога пута по уставним прописима морало ово питање да дође пред Законодавни Одбор, као што сам казао, ми смо изгубили више, од месец дана, очекујући, да се Законодавни Одбор састане и да претресе овај предлог.

Ови разлози, који су по моме мишљењу довољно убедљиви показују, да је у случају забране извоза и кад је у питању смањење или укидање извозних царина интервенција Финансијског Одбора непотребна. Скрећем пажњу и на ту чињеницу, да не знам како би се то питање решило онда, кад би Народна Скупштина била распуштена, и кад одбори самим тим што је Народна Скупштина распуштена не би ни сами могли да функционишу. Нарочито у питању забране извоза, која је једна хитна, неодложна мера, распуст Скупштине одложио би то питање и оно би морало да чека на решење до састанка нове Скупштине, а то је 3 до 4 месеца. Та би мера тада потпуно промашила свој циљ. Из свих ових разлога молим Законодавни Одбор, да прими уредбу о извозним царинама, и то чл. 4. онако, како га је Влада предложила, а то је да остане Влади на њену одговорност да забрани извоз као административну меру. Да чл. 5. измени у толико, да је за повећање извозне царине потребна интервенција Финансијског Одбора, а да за смањење и укидање остане да Влада може сама да их прописује.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Има реч господин Воја Вељковић ради личног објашњења.

Др. Воја Вељковић: Ја не узимам реч ради личног објашњења по хоћу да говорим о самој

ствари. Хоћу да говорим о наводима господина Министра.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Допушта ли Одбор, да господин Вељковић по други пут говори? (Допушта.) Има реч господин Вељковић.

Др. **Воја Вељковић**: Господо, прво хоћу да одговорим на правни приговор господина Министра. Господин Министар налази, да ми немамо права да чинимо измене у уредби, које би се косиле са једним ранијим законом. Господо, ја сматрам, да је Влада доносила уредбе без учешћа Народног Представништва доносила законе и да је она могла да Уставом мења законе, који су раније постојали. Сада по Уставу ти закони, који су названи уредбама, долазе пред нас и Устав нам даје права да ми те законе мењамо. За мене је у начелу неоспорно право, да ми те уредбе, које су у ствари закон, можемо и мењати. Само је ствар нашег такта, да у тим изменама не идемо сувише далеко, па да у те уредбе уносимо и такве промене, које вероватно не одговарају расположењу Народне Скупштине. И ја не бих никада био за то, да ми то наше право мењања уредаба примењујемо тако, да једну уредбу, или један ранији закон, тако рећи, на главу оборимо. То не, господо. Али, измене, које смо ми учинили у овом предлогу, који је пред нама, састоје се, као што сте видели, само и једино у томе, што хоћемо да Владу ограничимо, да једну меру — забрану, за коју јој признајемо право да је може допети, не доноси сама, него у споразуму са једним органом Народног Представништва. Ја мислим, да ту нема ништа што може шокирати и вређати ичије правно осећање, и налазим, да ми оне раније законе не мењамо баш у тако великој мери, да то може икога вређати. Према томе, господо, за мене је неоспорно, да ми можемо овакву одредбу увести у ову уредбу.

Господин Министар је учинио приговор с обзиром на случај да Скупштина буде распуштена. Диста може се десити да је Скупштина у то време распуштена, и шта ће онда бити? Како ће се онда Финансијски Одбор сазвати? Ја мислим, да ништа не смета, ако је Скупштина и распуштена, да се Финансијски Одбор сазове, јер у том случају Финансијски Одбор неће више функционисати као орган Народне Скупштине, него ће функционисати као један скуп лица, која су сматрана као компетентна да о овој ствари решавају, и која могу, баш и у том сасвим изузетном случају, дати Влади једно мишљење, које ће бити корисно по њу. А такви случајеви распуштања Скупштине су ретки, и према томе неће бити у питању уставно осећање Владино: да ли треба сазвати један орган једнога тела, које је већ распуштено.

Ја се слажем са господином Министром у овоме, и то је уосталом био и цели смисао мога говора, да забране треба да буду врло ретке и да долазе сасвим изузетно. Моје је мишљење то, да се забране могу правдати само у случају рата или опасности од глади, и да је Влада само у таквим случајевима примењивала забрану, вероватно да ми не бисмо осећали рђаве последице од забране, и ми о тој ствари не бисмо сада ни разговарали. Али баш за то што су забране примењиване у случајевима кад нису биле оправдане, као што је нехрана пасивних крајева, или опасност од глади које није ни било — јер као што се сећате, још у

априлу месецу ове године изречена је забрана због опасности од глади, а глади, хвала Богу, ове године није било. — то, господо, значи, да се влада преварила и мало брзо донела ту своју одлуку због опасности од глади, која није постојала. Ја се слажем, да се забране могу доносити само у тако изузетним случајевима, и кад смо ми ове предохране предложили, учинили смо то за то, што имамо пред собом конкретне случајеве, да је Влада забране олако изрицала, и због тога ми хоћемо да се сачувамо од тих олако изречених забрана у будућности, и то нас је руководило, да поред Владе унесемо још и Финансијски Одбор, као један орган, који има да решава о томе.

Господин Министар Финансија је изнео још и овај правни скрупул. Он каже да је акт забране акт Владе, једна административна мера, а не акт законодавне власти. Према томе, то би била као једна инелеганција јурис, да се законодавно тело мена у послове, који припадају Влади.

Господо, господин Министар Финансија зна врло добро као и сваки од нас, да је парламентарни режим пуно таквих закорачивања једне власти у домен друге, да је то управо и суштина парламентарног система. Влада и није ништа друго него један одбор Народне Скупштине и Ви имате у парламентарноме животу пуно таквих случајева, да једна власт закорачава у домен друге. Ја ћу вам навести на пример овај случај: објаву рата. Објава рата то није акт Законодавне власти; по природи својој то је акт Владе: Влада води извесну политику и у датоме моменту она ће да објави рат. Према томе увек би требало остављати Влади да она сама објави рат. То би била логична последица тога принципа поделе власти и не мешања једне власти у домен друге. Међутим, Ви знате, да смо ми баш и у самом нашем Уставу, а то су учиниле и многе друге државе на основу ранијег рђавог искуства, увели ту одредбу, да рат има да објављује Влада али по претходном споразуму са Народном Скупштином. И ту имате један акт закорачивања законодавне власти у домен извршне власти, али то је учињено зато што је то тако потребно, што је то једна мера, која има законских последица по целу државу, тако да законодавна власт није хтела да остане индиферентна према њој, него хоће и она да учествује у томе.

Исто тако и буџет строго узевши, то је акт Владе. Народна Скупштина доноси законе Влади и она те законе има да извршује. Ми смо вотирали један закон о порези, то би значило да би Влада имала сама тај закон да примењује. Или ми смо вотирали закон о централној управи, по коме постоји то и то Министарство или ти и ти органи државне власти. И онда би требало остављати Влади, да она уведи тај закон у живот, да она удара порезе, које најбоље за сходно, да би тај закон могла да оживи. Закључак би био тај, да Парламенат нема права да се меша у доношење буџета; то је акт извршне власти, акт Владе. Међутим, то је баш суштина парламентаризма, да сваки Парламенат вотира буџет и Парламенат, који не вотира буџет, тај је изгубио најглавније своје право.

Пуно таквих случајева има. Један од таквих случајева је и овај. Ми знамо да забрана извоза може да шкоди привредним и државним интересима и ми имајући пред очима пример, да је

Влада олако изрицала забране, нећемо више то да оставимо Влади него хоћемо да је контролишемо. И та је контрола релативно блага. Ми хоћемо да Влада за то пита Финансијски Одбор, а Финансијски Одбор је обично састављен из група из којих и Влада. Према томе, нема изгледа, да ће тај Финансијски Одбор ићи на супрот таквим тражењима Владе. Ми сматрамо за задатак да отежамо доношење једне мере, коју ми сматрамо за врло озбиљну и која има озбиљних последица за целу земљу, и зато нећемо да остављамо Влади одрешене руке, да она сама то решава.

То су били разлози, господо, који су нас руководили, да ову меру донесемо. Ја, као што сам казао у почетку, сматрам, да та наша измена представља један акт поштовања Народне Скупштине. Сматрамо, да треба Народна Скупштина у овако круним стварима да интервенира у лицу свога Финансијског Одбора, који ће имати у томе право контроле према Влади. Господин Министар се тужи на спорост рада Законодавног Одбора и држи, да ће то исто тако споро ићи и пред Финансијским Одбором. Господо, Законодавни Одбор — ја немам да га браним, ја у Законодавном Одбору нисам, у његовом административном делу, у председништву — и немам никакве одговорности за организовање рада у Законодавном Одбору. Што се тиче наше Финансијске Секције, ми смо овај предмет чим смо га примили одмах решили. Једнога дана смо примили овај предлог и сутра дан смо га одмах решили. За Финансијску секцију, дакле, господин Министар нема права да се тужи. Ако господин Министар Финансија налази, да је ова ствар корисна и да би било добро, да је донесена пре месец дана, ја налазим да није ништа сметало господина Министра Финансија, да он сам на основу закона, још пре него је Устав донесен, донесе снижење извозне царине. Међутим, господин Министар то није учинио и ми смо имали право да му приговоримо спорост. (Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: На основу којег закона?) На основу чл. 15. (Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Чл. 15. говори о забрани извоза.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Пре свега да скинем са себе прекор господина Вељковића. Ја нисам имао никаквих законских средстава да донесем одредбу о снижењу царина. Чл. 18. закона о царинским тарифама одређује, да Влада може само повећавати царинске тарифе а не смањивати.

Што се тиче чл. 15., ја би молио Законодавни Одбор, да би пре свега расправно питање, које је начелног карактера без обзира на специјалан случај, да ли може Законодавни Одбор посредним путем, мењати уредбу, у исто време мењати и закон. Ја мислим, да је та пракса опасна због тога, што би се на тај начин могли сви закони, који сад постоје, изменити. Опасно би било и због тога, узмимо да цитирам не један закон, него једно уставно наређење, па ако би Законодавни Одбор могао мењати што је Уставом утврђено, онда уопште цело законодавство почевши од Устава не би могло да се одржи. Ја сматрам, да би та пракса, која би Законодавном Одбору давала већу власт него самој Скупштини, одвела далеко. Стога бих молио господу, да обрате пажњу

на ово питање, које је од великог значаја. Ја држим, као што сам мало пре изложио, да се према Уставу у Законодавном Одбору може уредбама мењати само оно, што је у самим уредбама узаконено, а да оно што је раније била једна законска одредба, да то излази из компетенције Законодавног Одбора.

Чл. 15. могла би изменити само Скупштина доносећи један нов закон или доносећи измену у старом закону. Иначе сматрам, да би Законодавни Одбор присвојило себи једну надлежност, која му по Уставу не припада.

У погледу забране извоза господин Вељковић каже, да је Финансијска Секција предложила ову меру зато, што је Влада олако изрицала забрану извоза.

Ако је у питању ова Влада, она је одиста предузела у два маха забрану извоза. Први пут у априлу ове године, кад је било настало такво стање, да се према тадашњим приликама могло са поузданошћу очекивати, да ће усред зиме земља допасти у глад. Шта је могла Влада учинити у таквој ситуацији? Онда је било питање, спасити земљу од једне неизбежне несреће. И Влада је морала у таквим околностима, да се реши, да забрани извоз. Нема господо, ни једне владе, ни пређашње, а ни будуће, која ту исту меру не би предузела. Она је то предузела на основу извештаја, које је Министарство за Пољопривреду имало из целе земље.

Други пут кад је влада изрекла забрану извоза, било је, кад се радило о забрани извоза сточне хране. Држим, да нема никога овде у овом законодавном одбору, који може да тврди, да је и ова мера олако изречена. Узмимо ово: Да влада није имала могућности у априлу да ове две забране изрече, и да је морала позвати финансијски одбор, и чекати његово решење, десило би се то, да би оно хране, колико је било у то време, било из земље извезено пре него ли би стигла забрана. Узевши саму меру таква каква је, ако не буде хитно и брзо донета, онда је не треба у опште донети. Остајем при томе, да је изрицање забране једна административна мера, а принцип подјеле власти и у нашем уставу је признат. Извесне мере међутим нити су сасвим административне, а нити су сасвим законодавне; и неможе се замислити ваздан одлука, које би се могле радити без сарадње и законодавног тела и владе. Баш зато што тога има, и што је често немогуће бити начисто, мора се предходно знати и утврдити, дали су такве, да постоји и надлежност Владе и Скупштине, или једне или друге. Господин Вељковић је навео објаву рата. То није административна мера. Рат повлачи за собом један читав низ других мера и законодавних и административних, у којима и Народна Скупштина и Влада морају да узму учешћа. Ви знате, господо, да рат пре свега изискује ванредне кредите, а то спада у надлежност Народне Скупштине. (Др. **Воја Вељковић**: По теорији и ванредни кредити требали би да буду у домену владе.) Таквих одредаба, које се не могу тачно прецизирати, дали спадају под административну или законодавну власт, има читав низ. Објава рата је по својој природи таква ствар. Сем тога објава рата стављена је под извесним условима у надлежност законодавног тела. Желело се, да се рат што могуће више отеже. Није се хтело оставити самој влади, да она обја-

вљује рат без довољне припреме и без довољно разлога. Код забране извоза није тај исти случај. Ту не треба да буду упоредно воље законодавног тела и владе. Превентивне тешкоће ако бисмо их створили ишле би на то, да та мера постане потпуно нефикасна, — да је и не буде.

Др. Анте Дулибић: Господо, допустите ми, да се оградим противу мишљења, да Законодавни Одбор при једној становитој законској основи не може да прениачи један закон. Ја мислим, кад бисмо стали на то становиште, да би Законодавни Одбор изгубио сву своју моћ и власт, јер не би могао удовољити ономе што му прописује члан 133. у колико овај члан каже, да Законодавни Одбор има права да мења уредбе. Господо, ми са овим законом, који је сада на претресу, мењамо постојеће уредбе. Кад би се прихватило ово становиште, да не можемо преимачавати постојеће законе, онда би се могло десити то, да променимо неке становите ствари у овоме закону, али да не можемо променити све. На тај начин ми бисмо, као Законодавни Одбор, били осуђени, да наш рад буде несавршен, и ја мислим, да би се Законодавни Одбор на тај начин деградирало, да би изгубио сав свој углед и моћ, који му даје члан 130. Устава. Законодавац нити може нити је хтео допустити, да Законодавни Одбор, који може да мења законе, буде ограничен у том погледу да мења само оно, што је у тој уредби а да не мења и оно, што се налази у законима, који се косе са том уредбом. Господо, ми смо у Одсеку вентилирали ово питање и дошли смо до закључка, да треба да се уметне ова одредба: да Влада, у споразуму са Финансијским Одбором, може да мења одредбе што се тиче извозних царина. Ми смо дошли до тога обзиром на велико и дуго искуство од ове три године, да је у трговачким круговима највише јада задао баш овај начин, на који су се уводила и сређивала ова питања царине. Највеће су тужбе долазиле отуда, што наши трговачки односи постају потпуно несигурни и не стабилни. Трговци су врло често морали пошто по то да продају своју робу само да накнадно не потпадне под неке одредбе царинске, које би им јако шкодиле, и то се је јако штетно одазвало и на нашу трговину и на нашу валуту.

С друге стране стоји и практичан разлог за ово, да Влада може да изда једну одредбу што се тиче забране извоза и плаћања царине. Што се тиче смањења царина, не може бити хитности, али што се тиче забране извоза, ту може да постоји хитна потреба. Исто тако наведен је као разлог и рат и заразе. Али мени се чини да ова три разлога не могу доћи тако брзо а да се не може сазвати финансијски одбор. Молим вас ја сматрам, да глад не може доћи тако нагло и брзо а тако исто ни рат. На послетку ако би он и дошао ми знамо, да се по Уставу Скупштина мора одмах сазвати, на било да нам непријатељ рат објави, било да ми њему објавимо рат. С те стране не може дакле бити никаквих потешкоћа.

За финансијски одбор стоји то, да се он може сазвати у свако доба и за то и кажем, да не стоји ниједан од оних разлога, који су наведени, да би се доказала потреба да се да Влади ово овлашћење. Тако исто не стоји разлог ни за случај појаве заразних болести, јер ни оне не долазе тако нагло.

Дакле, једном речи ова је одредба умесна, коју је Одсек нашао за сигурно да уметне у овај закон. Али има један други разлог. Ја сам зато на то и пристао из другог разлога, јер мислим, ако се стави ова одредба овде, да се забрана може чинити у договору са финансијским одбором, да ћемо тиме некако умригати јавност и трговачке кругове и да ћемо тиме увести боље поуздање у стабилност и кретање наше трговине. Иначе, ако оставимо овако и то не уметнемо, онда ће опет трговачки кругови стрепети, да не настане исто онако газдовање, као што је било и до сада и ми опет нећемо имати оно што смо желели, нећемо имати ону праву стабилност, која је неопходно потребна, ако уопште мислимо да подигнемо нашу валуту.

Има једно неповерење од стране јавности, али то неповерење није према једноме Министру него противу једнога система. С тога је Народна Скупштина предложила ову каутелу, а ја мислим, да ће она доћи добро свима трговачким круговима.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има г. Ђоновић.

Јован Ђоновић: Г. Министар Финансија ставио нас је пред једно питање. Ставио нас је прво да одлучимо: да ли можемо да мењамо оне одредбе закона, које су остале целе и до сада непромењене, па тек онда да разговарамо даље.

Ја, господо, нисам правник, па с тога и нећу говорити са чисто правничког гледишта. Ја бих само хтео да констатујем једну малу разлику између речи г. Министра Финансија и између онога што је он у овом нацрту предложио, па онда Ви сами одлучите, да ли је он имао право да постави тако једно питање и реците, какав треба да буде одговор на то питање?

У чл. 4. ове Уредбе каже се овако: »Наређење ограничења или забрана извоза, као и њихово укидање, подноси Влада одмах преко Министра Финансија Народној Скупштини на накнадно одобрење«.

То је једно; а на крају чл. 5. тако исто каже се: да решење о подизању или смањењу извозне царине Министар мора да поднесе одмах Народној Скупштини на одобрење.

Господо, ја мислим, да је са овим, чл. 15. општег Царинског закона измењен, јер се тамо нигде не каже, да предузете мере мора Влада да саопшти Парламенту.

Сада, кад ми хоћемо, ради контроле, да натуримо Министру Финансија, да мора са Финансијским Одбором да се споразуме, он каже да ми немамо права да мењамо чланове закона, који су остали читави!

Дакле Влада у својим пројектима може да их мења, а ми, Законодавни Одбор, то не можемо да чинимо!

Ако га ми не можемо да мењамо, значи да га није могла ни Влада да мења, нити је смела да тражи, да њено решење дође накнадно пред Парламенат.

А ако је она имала права да га измени и тражи ту измену, онда, свакако, и ми на то имамо пуно право.

Ја сам приметно, да се уопште у току свих дискусија налази, некако, да и Парламенат и Законодавни Одбор немају права да мењају извесне одредбе, ако иду на то да се ограничи моћ Владе

и да се омогући контрола Парламента над Владом.

Међутим, кад је било обрнуто, да се Влада ништура испод контроле Парламента, онда се наравно тражило, да се могу мењати постојећи закони па чак и уставне одредбе.

Господа, тако дупло схватање одредаба законских и наше компетенције не може да буде, него морамо да будемо на егал.

Као год што Влада тражи за себе право да може мењати, морамо и ми да присвојимо себи право да можемо да мењамо.

То је што сам хтео да кажем о овој ствари, а кад будемо говорили у појединостима, онда ћу се мало више обаврети на материјалне ствари у овој Уредби.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Хтео сам да најавим, да Влада не бежи од контроле. И ако и не би било нарочитих превентивних мера, ипак за сваку одлуку, коју Влада донесе, остаје право интерпелација у Скупштини. Ја не пледирам, да чл. 14. остане онако како је предложен зато, што Влади смета, него зато што сам убеђен, да би ова редакција, како ју је донела финансијска секција, изазвала последице, које се жете да избегну.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. Фехим Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Ја сам се пријавио за реч, да говорим о овоме принципу, да ли Законодавни Одбор има права да мења овом уредбом општи закон или не. Али пошто ће се то претресати и код расправе око чл. 4., за сада се одричем речи задржавајући себи право да онда о томе говорим, и изјављујем, да ћу гласати у начелу за овај законски предлог, који је поднео г. Министар Финансија односно Влада.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. др. Грегор Жерјав.

Др. **Грегор Жерјав**: Господа, ја сам само вршилац дужности известиоца. С тога ћу у специјалној дебати предлагати као обичан члан Народне Скупштине некакве измене и то измене у заглављу, затим у чл. 1. стилистичку измену, једну измену у чл. 2., а осим тога и измену у чл. 4.

Што се тиче начелнога питања имамо ли ми права да мењамо закон, укинути га или изменити путем уредаба, које су у ревизији, треба овде збиља констатирати, да ни једна од ових уредаба које су у прегледу не тангирају чл. 15. српског царинског закона, који даје Влади право да једним административним актом заведе или укине забрану или ограничење извоза. То је један материјал, који је сасвим нешто другог него смањивање или укинуће извозне царине. Дакле, забрана извоза и смањивање или укидање извозне царине то су две материје сасвим различите. Прва материја није била ни једном уредбом регулисана, и члан 15. је остао сада нетангиран. Друга материја, то је увођење нове извозне царине, била је регулисана са овим уредбама, које су нам овде у прегледу. Ја ћу ради тога у специјалном претресу предложити у томе смислу један компромис, који ће задовољити обе стране. За сада молим само да се у начелу прими овај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Претрес је начелно довршен, гласаће се о предлогу одсека, да ли ће се примити законски предлог одсека за подлогу специјалне расправе.

Господа, која су за то, да се прими нека изволе седети, а господа, која су против, нека изволе дићи руку. (Сви седе.)

Оглашавам, да је законски предлог примљен за подлогу специјалне расправе.

Молим г. известиоца, да изволи прочитати наслов закона.

Извештај др. **Грегор Жерјав** чита извештај I. одсека о прегледу уредаба бр. 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65, које се односе на извозне царине. (Види страну 88.)

Ја бих предложио да се овај закон назове »закон о ограничењу извоза и о извозним царинама«, тиме је обухваћен материјал, који се тиче ових предмета. Мислим, да сам у праву да ову ствар назовем законом, пошто члан 130. Устава каже: Одлуке одборске прогласиће се као закони.

Др. **Анте Дулибић**: Ја бих предложио, да се овај закон зове Закон о Извозу и Извозним Царинама.

Извештај др. **Грегор Жерјав**: Ја примам овај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаће се о предлогу како га је г. извештај редиговао.

Господа, која примају предлог, нека изволе седети, а господа која су против нека изволе дићи руку. (Сви седе.)

Објављујем, да је предлог примљен.

Изволите чути чл. 1.

Извештај др. **Грегор Жерјав** чита чл. 1. закона о извозу и извозним царинама по предлогу I. сесије. (Види страну 88.)

У првом члану ја бих додао код извозне тарифе: »која је саставни део овога закона«. То је прилог и треба рећи за извозну тарифу, која је саставни део овога закона.

Осим тога треба још у 1. члану додати »предмети који нису у тарифи наведени слободни су од царине«. Према томе 1. чл. гласи:

Чл. 1.

Предмети који се извозе у иностранство плаћају царину само уколико су поубројани у извозној тарифи, која је саставни део овога закона. Предмети, који у тарифи нису наведени, слободни су од царине.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се није нико пријавио. Стављам па гласаће чл. 1. са овим допунама, како је г. извештај прочитао. Она господа, која су за 1. члан нека изволе седети, а она господа, која су против нека дигну руку. (Сви седе.) Објављујем, да је члан 1. примљен. Изволите чути члан 2.

Извештај др. **Грегор Жерјав** чита члан 2. закона о извозу и извозним царинама по предлогу I. сесије. (Види страну 88.)

Ја мислим, да треба да се дода код 2. члана и »забрана извоза сточне хране«. Овде је у овоме члану набројано, да се забрањују само четири предмета, и ако не бисмо поменули забрану извоза сточне хране, онда би забрана сточне хране била укинута, а то нико не жели. Ја морам као извештај ово предложити. Ја мислим,

да и сви предмети, који су моментано под забраном, морају се набројати у чл. 2., јер пошто ми укидамо све уредбе, које су у противности са новим законом: онда би забрана извоза сточне хране самим тим била укинута, ако се не помене у овоме члану.

Јован Ђоновић: Ја сам хтео да кажем две речи о напомени г. Жерјава. Ја мислим, негодно би било у чл. 2. поменути забрану извоза сточне хране. Прво треба имати у виду, да је забрана извоза сточне хране једна привремена мера, а ово је закон. Ви знате како се може закон мењати. Закон се може мењати како је предвиђено по Уставу, а то није скраћен поступак, и овај закон треба да траје нешто више. Предмети, који се забрањују у другоме члану да се извозе, — то је злато, сребро и израде од злата и сребра, — и та ће забрана трајати дуже времена, међутим потреба за забрану извоза сточне хране неће тако дуго трајати. Зато ја мислим, да забрана сточне хране треба да дође у прелазна наређења, да се каже, да се забрањује извоз сточне хране до једнога лимита. Затим, господо, ја се не стављам овде у чл. 2. дође став, да се Министру Финансија одобрава да може забранити или ограничити извоз динарских или динарско-крупских новчаница и девиза. Овим забранама није место овде. Овде се говори о забранама производа земаљских или предметима, како су их сад прекретили. Дакле сматрам, да није место да се овде, у овом члану, забрањује извоз средстава за плаћање. Овим чланом забрањује се извоз предмета, продуката земаљских, који се извлаче из слободне продаје. Нарочито овоме забрањивању није место овде и зато, што има раздан финансијских уредба, које говоре о забрани извоза валуте или крупско-динарских новчаница, и кад те уредбе дођу на претрес, онда ће бити речи и о овоме. За сад, мислим, да је прерано да говоримо о томе, и налазим, да то треба одавде избацити.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч др. М. Нинчић.

Др. Момчило Нинчић: И ја се придружувем мишљењу г. Ђоновића, да би ово питање требало регулисати у чл. 4. Имате, господо, две групе забране. Једна група, која добија законски значај и која се може много теже мењати, дакле сталног је карактера. Међутим, забрана сточне хране то је провизорна и она треба да буде, у чл. 4., да под извесним околностима та забрана може да се подиже и спушта. Та одредба мора бити еластичнија него одредба, која говори о забрани извоза сребрне и златне валуте. Стога мислим, да то питање оставимо за чл. 4. и изједначимо са питањем о извозу хране.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Ја се слажем са г. Нинчићем, да то питање оставимо за чл. 4.

Известилац др. **Грегор Жерјав:** Пошто се г. Министар слаже са предлогом г. Нинчића, то мислим, да тај став који говори о томе избацимо. (Чује се: Није ни овде сувишно да се то напомене.) Поред овога предлажем, да се код чл. 2. тач. г) каже »предмети старина, који имају историјско-уметничку вредност«.

Др. Воја Вељковић: Ово се тиче предмета старина, који имају уметничку вредност, а не са-

времене уметности. То су старе слике, старе скулптуре, а не предмети савремени.

Др. Момчило Нинчић: Ја не видим разлога зашто забрањивати извоз сваке старине?

Јован М. Јовановић: Ја сам хтео само да додам, као и предговорници, да би добро било да се не уноси у овај члан забрана сточне хране, него да се то метне или у прелазна наређења, или да се каже: да се само привремено може извршити забрана.

Др. Воја Вељковић: У погледу извоза старина, које имају уметничко-историјску вредност, морао би господин Министар Финансија у споразуму са г. Министром Просвете да састави списак тих уметника, чије се израде не смеју извозити, да би царинници знали шта је забрањено извозити.

Известилац др. **Грегор Жерјав:** То ће се регулисати правилником за provedбу овог закона, који ће издати г. Министар Финансија.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Претрес је довршен. Приступимо гласању о чл. 2. по предлогу Г. Одсека, са стилистичком изменом, коју је предложио г. известилац код тачке г) овога члана и према којој би тачка г) гласила овако: »Предмете старина, који имају уметничко-историјску вредност (слике, скулптуре итд.)«. Господа, која примају члан 2. по предлогу Г. Одсека Законодавног Одбора, са поменутом стилистичком изменом, коју је предложио г. известилац, нека изводе седети, а која су господа против предлога нека изводе диш руку. (Већина седи.) Већина је седела, према томе објављујем, да је члан 2. примљен по предлогу. Прелазимо на члан 3.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита члан 3. закона о извозу и извозним царинама по предлогу Законодавног Одбора (Види страну 88.)

Фехим Курбеговић: Господа, овде где се набраја накит, има једна струка накита, која се нарочито носи код нас у Босни и Херцеговини. Код нас у Босни и Херцеговини дукате носе и муслиманке и православне и католичке, и тај је накит код нас најглавнији накит. Ако би то било ограничено, кад би наше жене путовале ван и имале при себи дукате — јер их оне обично међу на скривеном месту — онда би наше власти на граници према њима предузеле мере и казале би, да кријумчаре. (Чује се: Па нек оставе то дома.) За што да их оставе дома? То је њен накит, и она може да га носи. (Граја.) Још мало па ћете оваквом одредбом доћи до тле, да нам одузimate и дукате као што нам и земљу одузimate.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Има реч г. Шимрак.

Др. Јанко Шимрак: Ја сам хтео да кажем, да би сувишно било оставити ову нумерацију а, б, в, г, него требало би ставити 1, 2, 3, 4, и т. д., јер ако би се то тискало латиницом, онда то би било незгодно тискати са тим словима.

Другу ствар, што је казао г. Курбеговић, ја сам томе, господо, одлучно противан. Ја знам, да су француски официри много куповали код нас преко ове дукате од наших сељанки, а куповали су их на читаве сандуке, и ако би се ово и даље дозволило слободно, онда би ти официри накуповали читаве сандуке дуката по Срему и преносили би их у Француску као накит. Не можемо дакле ни овде све поједине случајеве да предви-

димо и ослобађамо. (**Фехим Курбеговић** приговара.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Претрес је довршен. Гласаће се о чл. 3. према редакцији са измењеном стилизацијом, да место: а), б), в), г), дође: 1, 2, 3, 4.

Господа, која су пристала на овај члан са овом стилистичком променом, нека изволе устати, ко је противан нека изволи седети. (Већина устаје.) Објављујем, да је чл. 3. примљен.

Изволите чути чл. 4.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита чл. 4. по редакцији прве секције. (Види страну 88.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Пошто се у овоме чл. 4. појавила несугласица и изразила жеља да се ово питање реши у конференцији, то одређујем паузу од 10 минута.

(Настаје пауза. — После паузе.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Седница се наставља.

Осим предлога одборског постоји за чл. 4. и предлог владин. Ја молим г. известиоца, да изволи прочитати предлог.

Известиоц др. **Грегор Жерјав**: Предлог гласи (чита): »Влада се овлашћује, да може на предлог Министра Финансија, ограничити или сасвим забранити извоз појединих производа из целе земље и појединих области, када то државни или привредни интереси захтевају.

Исто тако Влада може наређења о ограничењу или забрани извоза укинути, кад престане потреба, која их је изазвала.

Наређено ограничење или забрана извоза као и њихово укидање, подноси Влада одмах преко Министра Финансија Народној Скупштини на накнадно одобрење.

Ту је само разлика, да су избачене речи »по споразуму са Финансијским Одбором Народне Скупштине«, које је додао Одсек.

Др. **Момчило Нинчић**: Господо, ја сам у финансијској секцији био за ову редакцију одборску и сматрам, овако да нам искуство показује више штете код сувише брзих забрана, него кад би оне биле спорије. Кад се доносе забране под утицајем разних прилика и околности доносе се тако, да обично представљају једну извесну опасност, те се онда доносе предухитрена решења. У овоме случају сматрам, да финансијски одбор може брзо да се сазове и да се за 10 до 15 дана може донети овакво решење. Јер за то време питање извоза кабастих предмета, док се не поправе саобраћајна средства, не може бити. Због тога сам ја био, а и овом приликом прихватам прво мишљење и гласао бих противу владиног предлога, да влада на томе не прави питање. Али пошто влада прави питање од тога, ја и моји другови у Законодавном Одбору не мислимо влади да правимо тежкоће и због тога ћу гласати за владин предлог.

Др. **Јанко Шимран**: Господин Вељковић је ову ствар тако лепо разложио и објаснио, да се ја чудим како влада може прихватити нов предлог. Господин Министар Финансија каже, да се у главном разилази са одбором зато, што би према гледишту његовом процедура била врло велика. Ја не знам, каква ће нова процедура бити. Каже се, да ми имамо извештаја и да ће ти извештаји бити раздати и финансијском одбору и да ће се Министар саветовати у Министарству са

чиновницима односно са људима, који стручно знају те ствари на сазваним седницама и на тој 1., 2. или 3. седници решиће се то питање. Ја не знам сада, која ће бити дужа процедура ако се сазове финансијски одбор и предложе извештаји па тај одбор то питање реши. Читава се ствар може и сасвим тајно решити тако, да се ваши не зна ништа за оно, што финансијски одбор решава. Али ту има нешто друго а то је да садашња влада бежи од контроле Парламента и то је главни разлог. Дакле, није разлог потреба хитног решења, већ овај, да влада бежи од контроле Парламента. И ја се чудим дру. Момчило Нинчићу, да каже, да се у овој ствари не слаже, али да ће ипак гласати за. Господин Жерјав је рекао, да ћемо ми ове ствари стручно решавати, и кад господин Нинчић каже, да је за добре законе, а господин Вељковић, — дакле, људи, којима ја признајем компетентност, — кад каже, да је овај предлог бољи него владин предлог, онда не могу да разумем да може да се каже, да ће се за њ гласати, јер би иначе влада пала. Тако би, господо, влада могла свакога часа да каже: ако хоћете овако, добро и јест, а ако нећете ми ћемо пасти. Па лепо, ако влада неће друкчије, онда може да се направи нова влада.

Јован Ђоновић: Господо, ова дискусија готово је завршена и изгледа, треба сада само да падне изјава у име групе. Ја изјављујем, да не могу да пођем стопама господина Нинчића и можда господина Вељковића, па да кажем, да смо ми у одбору нашли, да је овако боље, да је добро и да је корисно за продукцију земаљску и за трговину а сада да кажем, да је то, истина, добро, али ћу примити другу редакцију, да не бих правно тежкоће влади. (Др. **В. Вељковић**: Ја то нисам рекао.) Сада кажем »може бити« да ћете тако рећи, и то ради тога, што сте и ви из владине већине.

Ми смо дошли до уверења, да је досадања пракса била врло рђава, да су забране изрицали позвани и непозвани, да су оне биле многобројне и да је то штетно утицало на продукцију земаљску, трговину и валуту нашу. Да би се та рђава пракса прекинула, ми смо сви примили гледиште господина Вељковића, да би владу требало донекле ограничити, да не доноси мере сама, као до сада, и с тога смо нашли да ће се то најбоље учинити на тај начин, што ћемо њеке одлуке везати за један одбор Парламента, а то је финансијски одбор, или други нарочити одбор, од тога се није правилно питање. Ја при томе гледишту, које смо ми примили у финансијској секцији, стојим и сада и то стојим неодступно и налазим, да ћемо учинити врло рђаву услугу земљи, ако оставимо овако како влада тражи. Највећи је непријатељ трговини земаљској несталност и могућност брзих промена, због тога што ће оне и од сада висити као мач над главом трговини, ако ми оставимо овако како влада тражи. Ја ћу гласати против владине редакције.

Сакиб Коркут: Ја у првом реду имам да се оградим што није изнета моја допуна у чл. 4. Ја сам казао и тражио као додатак, ако се финансијски одбор не би састао у првој седници, да влада ту ствар може решити и без одбора. Ја сам ставио тај додатак, али он није узет у оцену.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Ја нисам добио никакав предлог, а по пословнику

предлози имају да се поднесу писмено. Ја молим господина посланика, да предлог напише, па ћу га ја примити.

Сакиб Коркут: Ја додајем ову измену (чита): »Влада се овлашћује, да по повјерљивом споразуму са финансијским одбором Народне Скупштине може на предлог Министра Финансија ограничити или сасвим забранити извоз појединих производа из целе земље и појединих области, кад то државни или привредни интереси захтевају. Ако се Финансијски Одбор не би састао у прву заказану седницу, влада може ту ствар решити и без одбора«. То је мој додатак.

Ја имам да изјавим поводом изјаве господина Пинчића, да он одступа од бољег зато, јер влада тражи лошије, да ја не могу овим путем поћи и морам да гласам противу. Ја држим, да влада нема никаквог разлога да прави питање од овога, јер ако јој је до брзине, брзина јој се омогућава на тај начин, да може присилити финансијски одбор на прву седницу, а ја ћу гласати против без обзира на то, што влада прави од тога питање.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин Јован Јовановић.

Јован Јовановић: Господо, ја ћу бити врло кратак. Констатовашу само ово, да смо ми у финансијској секцији, која је претресала ову ствар, били сви једногласни и једнодушни да предложимо влади, да прими то овако како је секција поднела свој извештај, и наравно ја жалим, што се данас појавило поново питање, да већина хоће да гласа против онога, што је прије кратког времена одлучила. Ја у име групе земљорадничке изјављујем, да ћу гласати против предлога владина и молим још једанпут законодавни одбор, да он остане при одлуци и при предлогу, који је секција финансијског Законодавног одбора доњела. У току начелне дебате на и сада у току специјалне дебате, ви сте, господо, сви чули оне разлике, које су заиста такве, да се чудимо да их влада не прими; и наш предлог и има само једну ствар, да свака забрана извоза иде пред Финансијски Одбор и да се с њим споразумно врни. То није никаква тешка контрола, нити је таква мера, која може нанети велике штете интересима државним и народне привреде.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Влада прави питање од тога зато, што је уверена да општи интереси захтевају, да забрана буде изречена одмах, а то се не може постићи, ако се буде чекало, док се Финансијски Одбор сазове. И с тога држим, да нам предлог господина Коркута не би добро дошао, јер би протекло извесно време, док се Финансијски Одбор састане. Циљ је, да се спречи спекулација, и зато забрана има да одједанпут спречи извоз. Што се тиче наредба поводом извршења забране, било је прописано, да се само оно може извести, што је већ патоварено на шлепове. Ту се дакле онемогућава извоз онога, што је било спремно да се утовари, али се није утоварило. Иначе забрана постаје неефикасна. Осим тога предлог господина Коркута има незгодну страну у томе, што у случају, да је Скупштина распуштена, нема могућности, да се Финансијски Одбор састане. То су разлози, због којих се ми оволико задржајемо на овом питању. Уве-

рени смо, да је ова мера једино тако спроводљива, ако буде одмах изречена.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин Коркут.

Сакиб Коркут: Ја пристајем, да се мом додатку додај још то, да за случај распушта скупштине решава влада сама.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин др. Вељковић.

Др. **Воја Вељковић:** Ја остајем при својим раздовима, које сам ранијим говором изнео и пошто влада није ниједан разлог побрела, ја ћу гласати за извештај финансијске секције Законодавног Одбора. Што се тиче напомене, што је сада учинио господин Министар Финансија, да та забрана има за задатак да брзо дејствује и да спречи сваку спекулацију, ја се с тиме потпуно слажем, да забрана треба да буде брза, али несме да буде непромишљена, а досада су све забране у највећем броју случајева биле непромишљене.

Што се тиче спекулације, истина је, ако се буде сазивао Финансијски Одбор, да ће ствар онда бити јавнија и да ће се онда може бити појавити мало већи број спекуланата. Али исто тако је несумњиво, да је и досада било доста спекуланата. Сва је разлика у томе, ако буде ствар јавна, да ће онда бити више малих спекуланата, а овако кад ствар није јавна, та привилегија о сазнавању забране извоза остаје сачувана за мали број спекуланата, који имаду приступу у оне кругове, који о том одлучују. Ја сматрам, да је предлог Секције Финансијске Законодавног Одбора сасвим оправдан и за то ћу гласати за тај предлог.

Потпредседник др. **Светислав Поповић:** Реч има господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Морам да браним Владу од прокора господина Вељковића. Господин Вељковић предпоставља, да Влада ради непромишљено, а ја држим, да то његово тврђење није оправдано.

Колико год се може предбацити, да Влада ради непромишљено, исто тако није искључено, да Финансијски Одбор такођер учини један непромишљени корак.

Друго морам да браним и ову Владу и сваку другу Владу, која буде дошла на сво место и од друге замерке господина Вељковића, да су онда злоупотребе олакшане, ако Влада сама одлучује о забрани извоза без сарадње финансијског Одбора. То би значило, да Влада на тај начин сама директно потпомаже злоупотребе објелодањујући једну меру, за коју и сама сматра, да је од користи да остане тајна. (Глас: Што мислите, да није тако?) Ја ћу навести случај, како је било са последњом забраном у априлу месецу ове године. У Министарском Савету, кад је Министар Пољопривреде прочитао све извештаје који су му стигли, пошто је констатовано, да постоји опасност да настане глад, онога истога момента је издана забрана. (Глас: Ко је издао?) Министарски Савет је издао забрану, а ја сам наредно тада телефоном парниској управи, да одмах ту забрану и објави. Ако ви оставите ма какав размак времена, онда ће тих злоупотреба бити у далеко већој мери, него што би их било, ако Влада сама одлучује о том. Кад имамо бирати између два зла т. ј. између злоупотребе у већој и мањој мери, онда држим, да избор није тежак. (**Јован Поповић:** Кад не би

имали две до три године пред нама, ми би ову ствар много лакше решили.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има господин Курбеговић.

Фехим Курбеговић: Пошто су настала у овој ствари разројна мишљења и пошто се види, да постоје велике различнице и међу самим владиним групама, ја бих предложио, да се гласање о овој ствари одгоди за после подне, а да се узму у претрес остали чланови ове уредбе тако да би се нашла једна згодна солуција, да се то питање реши, а уопште предложио бих, да се сада прекине седница, па да се по подне гласа о овом питању.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Господа у Одбору су расположена, да се ова ствар сада сврши.

Претрес је завршен. Прелази се на гласање. Гласаће се прво о предлогу секције. Ако предлог секције буде примљен, онда отпада потреба гласања о другим предлозима. Ако предлог секције буде одбачен, гласаће се о предлогу Владином. Ако предлог Владе буде примљен, отпада потреба да се гласа о предлогу господина Коркута. Ако предлог Владе буде одбачен, гласаће се коначно о предлогу господина Коркута.

Молим господо, која су за поједине предлоге нека изволе седети, а која су против појединих предлога, нека изволе дићи руку.

Гласа се о предлогу секције. Она господа, која су за предлог секције, нека изволе седети, а која су против нека изволе дићи руку.

Против је гласало 9, а за предлог је гласало 5. (Гласови: Нисте добро избројали!)

Онда: који су за предлог секције нека дигну руку, а који су за предлог Владе нека седе.

Констатујем, да је гласањем примљен предлог Владе и тиме отпада потреба да се гласа о предлогу господина Коркута.

На дневном реду је члан 5.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита чл. 5. по предлогу I. секције Законодавног Одбора. (Види страну 88.)

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Овај исти члан 5. по предлогу Владе гласи овако: Влада се овлашћује, да може у случајима хитне и неодложне потребе, ако су у питању важни привредни и трговински интереси земаљски, завести, повећати, смањити или укинути извозне царине но с тим, да решење о томе поднесе одмах Народној Скупштини на накнадно одобрење.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се не јавља нико. Гласаће се прво о предлогу одборском. Који су за предлог одборски нека седе, а који су за предлог секције нека дигну руку.

Ако предлог секције није усвојен, гласаће се о предлогу Владином.

Сад гласамо о предлогу секције. Који су за њен предлог нека седе, а који су против нека дигну руку. (Настаје гласање.)

Предлог секције је одбачен. Гласа се о предлогу Владином. Који су за предлог Владе нека седе, а који су против нека дигну руку. (Настаје гласање.) Предлог Владе је примљен. Прелазимо на чл. 6.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита члан 6. по редакцији I. секције. (Види страну 88.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Пошто су ова два члана по предлогу Владе усвојена, онда у чл. 6. самим тим има да отпадне ова реченица у првој алинеји, која гласи: »забране или ограничења извоза«, па ће чл. 6. гласити у првој алинеји овако: »У случају повећања или смањења извозне царине и т. д.«.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се није пријавио нико и тиме је претрес завршен. Гласаће се по предлогу одборском по предлогу господина Министра Финансија. Господа, која су за то, да се овај предлог одбора са изменом господина Министра Финансија прими, нека изволе седети, а господа, која су против нека изволе дићи руку. (Већина седи.) Објављујем, да је овај предлог са овом изменом примљен.

Молим господина референта, да прочита члан 7.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита члан 7. по редакцији I. секције. (Види страну 88.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се није пријавио нико. Господа, која су за то, да се овај члан прими онако, како га је прочитао господин известилац, нека изволе седети, а господа, која су против нека изволе дићи руку. (Већина седи.) Објављујем, да је овај члан примљен.

Молим господина референта, да изволи прочитати члан 8.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита члан 8. по редакцији I. секције. (Види страну 88.)

Господо, ја бих у смислу примедба господина Љубе Јовановића предложио, да се ту таксативно наброји да нарочито не важи уредба бр. 56, решење Министарског Савета од 16. априла 1920. године; бр. 57, списак, решење Економско-Финансијског Комитета, код списка бр. 58, 59, 60, 62, 63, 64, 65 и 66, и списка Министарства Трговине и Индустије 4 Уредбе, које се тичу црвога предмета, а то су: под бр. 13, решење Министарског Савета о извозу слободних контингентата, под бр. 17, решење Министарског Савета о регулисању извоза од 16. априла 1920. године под бр. 18, решење пољопривредног Комитета од 10. априла 1920. године и под бр. 22, решење пољопривредног Комитета о извозу овса од 22. фебруара.

Тако ће бити ван сумње, које су уредбе укинуте.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се није пријавио нико. Гласаће се о члану 8. онако, како га је редиговао господин известилац. Господа, која су за то, да се овај члан прими, како га је редиговао господин известилац, нека изволе седети, а господа, која су против нека изволе дићи руку. (Већина седи.) Објављујем, да је овај члан примљен.

Молим господина референта, да изволи прочитати члан 9.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита члан 9. (Види страну 88.)

Јован Ђоновић: Хоћу само да спомнем зашто не ступа одмах после обнародовања на снагу.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: За реч се није нико пријавио. Гласаће се о предлогу онако, како га је прочитао господин известилац. Господа, која су за то, нека изволе седети, а која су против нека изволе дићи руку. (Већина седи.) Објављујем, да је овај члан примљен.

Молим господина известиоца, да прочита тарифу.

Известилац I. секције др. **Грегор Жерјав** (чита):

Извозна Тарифа.

Број:	Наименовање:	Царина Динара у новч. В. од комада од 100 кгр.
1.	Пшеница и раж	20 дин.
2.	Овас (зоб) и јечам	10 „
3.	Сено без разликe	5 „

Др. **Воја Вељковић:** Господо, можда би овде било zgodно, да цитирамо поједине врсте сточне хране, о којима смо говорили приликом дебате о забрани извоза, па да се као прелазна мерења и под примедбом иза тач. 3. стави:

»Све врсте сточне хране све врсте сена и сламе, зоби-овса, меклиња, остатака при фабрикации шпиритуса и уља, меласе, сточне рене сваке врсте суве и свеже, резанца од рене добивене при фабрикации шећера, очинаца — починаца — т. ј. отпадака при чишћењу жита крмног брашна.

Др. **Жарко Миладиновић:** Молим додати и мухар.

Известилац I. Секције др. **Грегор Жерјав** (чита):

4.	Опијум	500 дин.
5.	Коњи и кобиле:	
1.	белгијске и норинке расе преко 3 г. старости	400 „
2.	Ждребад и омад белгијске и норинке расе до 3 год. старости	200 „
3.	Коњи, кобиле, омад и ждребад осталих раса и сојева	250 „

Примедба 1. Извоз коња из тач. 3. допуштен је само у контингентима, које ће влада одређивати.

Примедба 2. Коњи заклани, очишћени и одрани слободни су од царина. Клање њихово вршиће се само под надзором државног ветеринара.

Министар Пољопривреде и Вода **Иван Пуцел:** У економско-Финансијском комитету ми смо се сложили, да се дозволи извоз коња за клање. У нашој земљи има пуно таквих коња, које наша индустрија не може да употреби, а познато је, да ни у једном делу наше државе наш народ не би хтео да га једе, па би стога било јакo штетно за нашу пољопривреду, ако се не би дозвољило извоз кланих коња. Опај аргуменат, да се тиме може вршити злоупотреба, не стоји, јер се то може навести код сваке тачке.

Прекјуче било је код мене неко изаслаштво из Црне Горе па ми се жалило, да има од 4—500 коња, које не могу да употребе, па су ме молили, да дозволим њихов извоз преко Бокe Которске за Италију, и ако то не дозволим, веле, да ће онда да пропадне.

Према томе, господо, молим вас, да примите сваку редакцију: »да се дозволи извоз кланих коња под строгим надзором са наплатом 50 динара од појединог грла«.

Др. **Јанко Шимрак:** У другој примедби каже се: Коњи заклани слободни су од царине. То је боље него ово, да иду живи па да морају плаћати

парину. Закољимо их код куће па су прости од царине. Према предлогу господина Министра ако живи иду ван, мора се плаћати 50 динара. То је горе него у другој примедби. То је погрешно баш с погледом на нашег привредника, на нашег сељака. Ја сам хтео да приметим, јер ће се ту догодити највише злоупотреба. Они коњи, који су најбољи, ти ће ићи ван а они неваљали остаће код куће. (Министар Пољопривреде и Вода **Иван Пуцел:** Зато имамо надзорништво.) Знамо ми какво је то надзорништво. Само ће дебели отићи а сухе ћемо имати код куће.

Јован Ђоновић: Није само случај овде, него имамо и даље да се каже, да ће влада одређивати контингенте. Ово овако генерално речено, некако неодољиво потсећа на прошле дане на контингентирање извоза и извознице. Па, господо, може ли се наћи бољи начин, боље прецизније казати, да влада не одређује баш сама контингенте, него да се нађе једно тело, које ће их одређивати с њом, или бар да се веже за неки рок на пример: од једанпут или двапут у години, да се тако веже, те да се не могу одређивати контингенти сваки дан. Спекуланти навале на владу и помоћу често фалсификованих цифара и излагања, остваре, добију данас један контингент; а кроз један или два месеца опет навале као гусенице и траже, да се извезе други контингент. Ми овде не постављамо никакве границе него све остављамо добрим Владиним схватањима. То је дискреционално. Право да кажем, после свега што се десило и што је казао господин Шимрак, ја не бих хтео да се то остави на дискреционалност владе. Ви сте пре одредили контингент коња за извоз и наравно нисте имали података о Црној Гори. Извезен је контингент, а сад се појављују људи па кажу: »Нисмо ми ушли у контингент, ви нисте водили рачуна о нама, о привредним приликама и стоци, и сад, дајте да се повећа контингент за 400 до 500 грла! Ваша је политика била погрешна; управо погрешно је рађено. Стога, ја се не могу сложити с тиме, да ви дискреционално одређујете контингенте, као и колико и одакле ће се извести. Ја молим Законодавни Одбор да промисли, да не би било добро оставити ово овако.

Министар Пољопривреде и Вода **Иван Пуцел:** Што се тиче контингентирања коња ствар је сва: општи је идеал, да је све слободно за извоз и тако је код нормандијске и тешке расе, код којих смо пустили извоз противно коњима лаких раса, где Министар Војни има свој вето. Константовало се, да се после рата од сточарства најмање коњарство поправило и зато је и Министар Војни противан извозу. Али ове године ја сам успео да се нешто извезе, поједини контингенти су били дозвољени. Ја бих хтео да је све слободан, али ипак видите после рата извоз мора бити ограничен.

Јован Ђоновић: Ја не знам, како стоји са нашим коњарством, јер и Ви, сами, господине Министре, кажете, да не знате тачно, да говорите на памет. Ви сте требали да то видите и да нам дате факта, па да видимо, да ли можемо извоз коња дозволити; или да тражимо неке рестрикције, било по тражењу Министра Војног или кога другога.

Министар за Трговину и Индустрију др. **Мехмед Спахо:** Ова идеја господина Ђоновића, коју је сада изнео, није за одбацавање. Господин

Ђонових се боји старих приговора, да се не поврати време извозница. Ја мислим, да би се могло рећи, да се има гаранција да се не понови оно старо време, да се на основу ових контингентата тако поступа, да се не могу давати индивидуалне дозволе за извоз, него да се поступа као у последње време што се постујало: да се сваки контингент, који се дозволи за извоз, дели на поједине царинарнице према пределима и да онај, који дође први до царинарнице, има право да извози, а онај који закасни губи то право, и да се протезирање појединаца давањем дозвола спречи. То се није дешавало у последње време а господин Ђонових се боји онога, што је било.

Јован Ђонових: Па, сам господин Пуцељ каже, да ће се опет десити! Ви сте одредили контингент коња за извоз, он је исцрпљен, и ето, појави се (молба некога кочијашкога друштва из Црне Горе, које каже: »ми имамо 408 рага, не можемо да их хранимо и дозвољите да их извеземо, јер је штета да пронадику«, и Ви, полне волене, морате дати дозволу личну да се ти коњи извезу. Видите у самом процењивању тих чињеница Ви нисте правилно поступили, Ви сте требали узети у обзир све крајеве. Ја бих хтео, да се одустане не само од личних прохтева, него и да се коригује ваша математика, да се заштитимо од рђавог процењивања прилика, а то је, да Ви не можете дискреционално одређивати контингенте. А не може ваљда, бити речи да се још једном уведе личне дозволе!

Известилац др. **Грегор Жерјав:** Предлог господина Министра Пољопривреде, о коме ће се гласати на концу, гласи: да се код 4. тачке дода (чита): живи коњи за клање 50 динара.

Примедба II: Сматрају се као коњи за клање они, који нису способни за другу употребу. Клање таквих коња ће се вршити само под надзором државног ветеринара. Коњи заклани, очишћени и одрани слободни су од царине.

Известилац др. **Грегор Жерјав** (чита):

6. Маазге и магарци:	од комада:
1. Маазге	300 дин.
2. магарци	150 „

Примедба: Извоз маазга и магараца допушта се само у контингентима, које ће Влада одређивати.

7. Овце и козе:

1. Живе:	
а) овце	30 дин.
б) козе	20 „

2. Заклане:

Козе, овце и овнови заклани, очишћени и одрани свеже месо од 100 кгр. 50 „

Примедба: Извоз оваца и овнова на и закланих неочишћених и неодраних дозвољава се само у контингентима, које ће одређивати Влада.

8. Говеда и биволи:

1. Жива:	
а) ситна говеда пасмине буна до 300 кгр.	120 дин.
б) Сва остала	250 „
2. Заклана (очишћена и одрана) свеже месо од 100 кгр.	60 „

Примедба: Ситна говеда пасмине буна преко 300 кгр. плаћају по ставу 1 б)

9. Свиње:

1. Живе:

а) до 50 кгр.	слободно
б) преко 50 кгр.	150 дин.

Јован Ђонових: Господо, колико ја знам, до сада се практиковало у земљама где се хтело да заштити сточарство, где се хтело, да се развије, овако: отежавао се извоз незреле, ситне стокe, а фаворизирао извоз крупне стокe. Овде је, међутим, учињено сасвим обрнуто. Свиње до 50 кгр. могу слободно да се извозе, а крупне су оптерећене са 150 дин.! Ја бих молио господина Министра Пољопривреде, да ми каже: зашто је једна оваква одредба унета у тарифу, која је иначе један нонсенс са гледишта модернога сточарства? Ја бих прво хтео да чујем разлоге, па ћу онда о овој ствари говорити.

Министар Пољопривреде и Вода **Иван Пуцељ:** Овај нонсенс долази отуда, што ми имамо читаве покрајине, које се баве гајењем младих свиња. Тако имамо на пример сиромашне покрајине, које немају ону крупну и тешку храну за исхрану свиња. Те су покрајине на граници, које такве свиње гоје. У Штајерској на једној чуварници код жељезница један чувар пруге има 3, 4 до 5 комада свиња, док на другој страни имамо људи, који имају пола орашце, а који не могу да се баве храњењем и гајењем свиња. Осим тога овде постоји и једна оскудица, и сада свиње не могу да се продају као што су се раније годинама продавале. Из тога разлога је предложено, да се свиње до 50 кгр. не царине, јер би царина иначе морала бити онолика, колику вредност представљају саме те свиње. С друге стране се ове друге царине у толико јаче повишавају, а то отуда што ми имамо интереса да чувамо нашу индустрију.

Јован Ђонових: Молим за реч.

Потпредседник др. **Светислав Попових:** Г. посланиче, један посланик не може два пута говорити о једној ствари.

Јован Ђонових: Ја о ствари нисам ни говорио, него сам само тражио обавештење.

Потпредседник др. **Светислав Попових:** Изволите.

Јован Ђонових: Г. Министар Пољопривреде дао је некакве разлоге, и ја ћу се мало зауставити на њима, да их видимо какви су. Он каже, да има пасивних крајева, који немају довољно хране и који не могу да гаје свиње, јер немају хране ни за себе, и да зато ти крајеви продају младе свиње. И ја сам, господо, из једног од таквих крајева и знам, да они гаје и гоје крупне свиње, да држе свиње, које им требају за кућу а да не тргују са њима. Вероватно је, и сва је прилика, да је овакав предлог користан само за Словенију, и да су г. Министру Пољопривреде овакав предлог диктирали интереси његовога краја! Онда је ред да г. Министар тако и каже, он треба да каже да то има вредност специјално за Словенију.

Ако ми будемо фаворизирали извоз младих свиња ја чврсто држим, да ћемо ослабити наше свињарство, тако то изгледа са гледишта интереса земље у опште. Дакле, видите, ова мера без икаквих изузетака, не само да вреди за Словенију, него ће она вредети и за Србију и за Хрватску и Бачку и Банат, за крајеве, који могу да

држе свиње и који их имају. И онда кад се произвођачу каже, твоје младе свиње моћи ћеш без царине извозити, он се неће потрудити да их гоји, него ће их младе извозити и онда читави крајеви могу током времена доћи дотле, да највећу им привредну грану, која им је давала великог материјалног прихода, потпуно упропасте.

Из свих ових разлога излази то, да ова одредба може бити добра специјално за један крај, али за друге крајеве може бити од штете, и стога: у интересу осталих привредника земље, тражим да и те младе свиње треба оптеретити царином. Ако је ова одредба донесена само у интересу Словеније, нека се односи само на тај крај, а никако не треба да се простире на све наше крајеве.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Да наставимо господо, даље.

Известилац др. **Грегор Жерјав** (чита):

10. заклано свеже свињско месо — 50 дин.,

11. прерађевине од меса — слободно.

Јован Ђоновић: Да ли ћу ја добити какав одговор на ово што сам предложио?

Потпредседник др. Светислав Поповић: Г. известилац чита предлоге секција и сваки предлог, који ми се достави писменим путем, ја ћу га ставити на гласање. Не може г. посланик тражити од мене, да ја редујем његов предлог.

Јован Ђоновић: Ја то не тражим, него тражим, да се не прелази преко предлога, који сам ја учинио.

Известилац др. **Грегор Жерјав** чита тачк. 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18. и 19. заједно са напоменом. (Види страну 89.)

Потпредседник др. Светислав Поповић: Отвара се претрес. Молим господу посланике, који желе да узму реч, нека се јаве.

Јован Ђоновић: Ја мислим, господо, да је ово врло рђава пракса. Сад је г. известилац прочитао целу ову тарифу и отвара дискусију, а ја мислим, да је било много боље, да се ставља тачка по тачка на дискусију. Иначе ако овако будемо радили ми морамо да дискутујемо прво по целој тарифи у начелу, па после тачку по тачку. Ја мислим, да је то један другачак пут и боље би било да претресамо тачку по тачку.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Зато сам ја, г. посланиче, и допустио да се прочита цео предлог, што сте ви тражили обавештења код сваке тачке, и да бих вас задовољио, ја сам сматрао, да отворим начелну дискусију и да сваки посланик стави своје примедбе код оне тачке где сматра да је потребно.

Јован Ђоновић: Ја се одричем таквога претреса и захваљујем вам на љубазности!

Љуба Јовановић: Ја мислим, да не би требало све тачке читати, него код сваке тачке читати: има ли ко што против те тачке, па ако нема, да идемо даље.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Има ли ко да говори о тачки 1.? (Нема.) Прима ли Одбор тачку 1.? (Прима.)

Има ли ко да приметити што код тачке 2.? (Прима се.) Тачка 2. је примљена.

Има ли ко да говори о тачки 3.? (Прима се.) Тачка 3. је примљена.

Има ли ко да говори о тачки 4.? (Прима се.) Тачка 4. је примљена.

Код тачке 5. постоји предлог прве Секције, а постоји и додатак г. Министра Пољопривреде и Вода: Прима ли Одбор тачку 5. по предлогу I. Секције са додатком г. Министра Пољопривреде и Вода? (Прима се.)

Јован Ђоновић: Ја сам код ове тачке учинио био раније једну напомену, и замолио сам да мало промислимо, па да видимо, да ли је угодно да се Влади остави дискреционално право у погледу одређивања контингента.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Молим Вас, поднесите предлог о томе.

Др. Јанко Шимрак: Ја поново кажем, да није доследно кад се вели у примедби код ове тачке 5.: »Коњи заклани, очишћени и одрани слободни су од царине«, а међутим кад се извозе коњи живи, који су за клање, морају да плаћају 50 динара царине. Ја то апсолутно не могу да разумем.

Др. Момчило Нинчић: Исто тако је и код свињског меса, да би се заштитила домаћа индустрија.

Др. Јанко Шимрак: Ми за коње немамо никаквих клаоница. Ја не знам где су те клаонице, јер ми не једемо коњско месо. Зато кажем, да не разумем због чега се за заклане коње, који су код нас заклани, не тражи никаква царина, а код нас, међутим, још за дуго време неће бити тих клаоница, док се за живе коње, који су по ветеринару проглашени да су само за клање, тражи 50 динара царине. Код свиња је друга ствар. Ми можемо заштитити царинама нашу кланичну индустрију и разумљиво је зашто се на живе свиње тражи већа царина него на заклане.

Министар Трговине и Индустрије др. Мехмед Спахо: Разлог је ту сасвим једноставан. Код закланих коња остаје кожа код нас. На кожу је царина врло висока, и ми имамо врло много рачуна да кожа остане код нас, и да заштитимо нашу кожарску индустрију. Коњска кожа је прилично тешка, и она треба да остане код нас, да бисмо заштитили нашу домаћу кожарску индустрију. То је најважнији разлог, што је овако предложено. По другој тарифској ставци имате врло високу царину на кожу.

Потпредседник др. Светислав Поповић: У осталом, тачка 5. извозне тарифе је примљена од стране одбора, и сад ћемо прећи на тачку 6.

Прима ли Одбор тачку 6.? (Прима.)

Јован Ђоновић: Ја ово дискреционално контингентирање уопште не примам. Ја гласам против.

Потпредседник др. Светислав Поповић: Објављујем, да је тачка 6. примљена.

Прима ли Одбор ставку 7.? (Прима.) Ставка 7. је примљена.

Прима ли Одбор ставку 8.? (Прима.) Ставка 8. је примљена. Сад имате тач. 9.

Ту постоје два предлога. Предлог секције: да су свиње до 50 кгр. слободне а преко 50 кгр. 150 динара од 100 кгр. и предлог г. Ђоновића, да до 25 кгр. царина буде 30 динара, а од 25—50 кгр. 60 динара.

Има реч г. Нинчић.

Др. Момчило Нинчић: Господо, разлози, које је г. Министар изнео, заиста су јаки и кад бисмо

могли да издвојимо Словеначку од свих осталих крајева, ја бих био за тај предлог. Међутим то је тешко извести. Опасност је друга из тих крајева. Посредовањем трговаца из Словеначке извозе се и младе свиње до 50 кгр. Међутим, такав извоз није у нашем интересу. Наш је интерес, да то не радимо и наш је интерес, да што више отежавамо извоз тих младих свиња и наш је интерес, да свиње што више хранимо; једно стога што је немогуће издвојити словеначке свиње а друго стога што је наша производња заинтересована у овој прерађевини. Ја ћу гласати за предлог г. Ђоновића.

Министар Пољопривреде и Воде **Иван Пуцел**: Господа, ми смо и до сад имали извоз свиња до 50 кгр. слободног од царине и пракса је показала, да ми нисмо свиње извозили из ових крајева. А за ову годину и за остале крајеве, нарочито кад нема довољно сточне хране, згодно је да се то усвоји. Због тога држим, да у томе нема никакве опасности, него напротив да је то једна погодност и да тиме помажемо нашу привреду. Иначе ја вам гарантујем, да наш сељак неће радо да прода своју свињу пре но што је зрела, ако само има могућности да је утоји. Ја не видим ту опасност какву ви видите, али вас упозоравам, да ћете по овоме како предлаже г. Ђоновић те најбедније елементе у нашој земљи да погодите.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаће се најпре о предлогу секције. Ако предлог секције буде усвојен, отида потреба о гласању предлога г. Ђоновића.

Господа, која су за предлог секције, нека изволе седети, а ко је против нека изволи дићи руку. (Већина седи.) Већина је била за предлог секције, према томе отида предлог г. Ђоновића. (**Јован Ђоновић**: Није тако, молим вас! Господа нису разумела ваше питање.)

Молим вас, г. посланиче, ја сам тачно формулисао предлог. Ја ћу ставити питање још једанпут. Господа, која су за предлог секције, нека изволе седети, а који су против нека изволе дићи руку. (Већина седи.) Ја опет проглашавам исти резултат као и први пут. Предлог секције је усвојен.

Прелази се на став 10. Има ли ту каквог приговора? (Нема.) Приговора нема. Објављујем, да је став 10. примљен.

Прелази се на став 11. Има ли ту каквог приговора? (Нема.) Приговора нема. Објављујем, да је став 11. примљен.

Прелази се на став 12. Има ли ту каквог приговора? (Нема.) Приговора нема. Објављујем, да је став 12. примљен.

Прелази се на став 13. Имали ту каквих приговора? (Нема.) Приговора нема. Објављујем, да је став 13. примљен.

Код става 14. приговора нема? (Др. **Јанко Шимрак**: Молим реч.) Реч има господни Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Господни Министар Трговине ми је обећао, да ће бити велика царина на кожу коња. Ја то овде не видим, зато велим да се стави и то: Царина на кожу. (Министар Трговине др. **Мехмед Спахо**: Ја сам само рекао, да имамо интереса за то.) Ја сам само хтео констатирати, да сам имао право кад сам тражио, да се за коњску кожу стави царина, међутим сада не предлажем, да се за коњску кожу царина уведе.

Нека иду и коњске коже без царине. (**Јован Ђоновић**: Молим реч.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. Ђоновић.

Јован Ђоновић: Пошто је г. министар обећао државној благајни приход од коњских кожа, онда нека се и то унесе.

Министар Трговине др. **Мехмед Спахо**: Нека се дода још као 5. тачка: Коњска кожа са 100 динара.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласаће се прво о предлогу секције, а онда о предлогу г. министра. Господа, која примају редакцију с тим додатком, нека изволе седети, а која су противна нека изволе устати. (Седи већина.) Редакција је примљена.

Ставка 15.? — Приговора нема — прима се.

Ставка 16.? — Приговора нема — прима се.

Ставка 17.? — Приговора нема — прима се.

Ставка 18.? — Приговора нема — прима се.

Код става 19. има реч г. Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ту се говори да су буковни жељезнички прагови оштећени; али се директно не каже шта је са извозом храстових жељезничких прагова и специјално храстове грађе за употребу жељезнице? Речено је, да је дозвољен извоз само под условима, које прописује министар шума и руда у споразуму са министром саобраћаја. Господа, ми сваки дан читамо по новинама, да наши возови некачу из шиња зато, што немамо довољно прагова за поправку пруга. Кад се донесе овакав један став онда изгледа, као да се хтело извести оно што нама треба. Ако нашем саобраћају треба дрво и храстових прагова, онда треба најпре да се ми снабдемо, па тек онда да се пусти извоз. Ако нам не треба, онда нека нам се то отворено каже. Ако жељезница нема потребе за њих, онда треба да дозволимо извоз дрвета. Нека дрво иде из наше земље, нека се извози то наше злато, јер ћемо поправити валуту, и учинићемо то, да трговачки биланс порасте; а ако нам је потребно, нека нам се каже, да забранимо извоз.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има др. Жерјав.

Др. **Грегор Жерјав**: Ја бих предлажио, да би се штитила наша домаћа дрвена индустрија тиме, да се за обло дрво задржи царина на пр. 8 динара, јер на тај начин ће Талијани, који код нас купују дрво, изважати обло дрво и сами прерађивати, а сада могу прерађена и резана дрва куповати код нас, пошто су услови ради царине повољни.

Онда бих скренуо пажњу Одбора на планинско дрво кестеново и храстово и по мојем мишљењу, ако сасвим ослободимо ово дрво, ми ћемо ову индустрију сасвим упронастити. Пошто је овђе г. вастушник Министарства Шума и Руда, ја бих молио, да нам стави предлог. За талинско дрво ставио бих ја 5 динар., а за обло дрво 8 динар.

Инспектор **Војко Копривник**: Ја бих напоменуо, да је овђе ушла једна грешка, јер стоји »буковни и жељезнички прагови«, а треба да стоји »буковни жељезнички прагови«. (Глас: То је неправљено.) Разлог је тај, што се буковина мора импрегнирати. Пошто ми немамо за то довољно средстава, пуштамо жељезничке букове прагове без царина, пошто их имамо у великој мери. Наше Министарство саобраћаја треба претежно хра-

стове прагове, па је због тога и унешена ставка, да се ти прагови извозе у изузетним случајевима. До сада је био извоз хрстова забрањен.

Ставка, да се обло дрво не пушта из земље, јесте фаворизација домаћих пилања и стругара. Не смије да дрво изађе ван, мора бити некаквих средстава да се задржава обло дрво у земљи, мора бити средстава да се овде прерађује то дрво, па да онда у форми полуфабриката изађе из наше земље. На тај начин наше стругаре и пилање добијају посла.

Онда је била још једна ставка, да се за танинско и кестеново дрво меће једна ставка од 5 дин. До сада је био извоз танинског и хрстовог дрвета забрањен. Та мера је била преопштра; али сасвим пуштати слободан извоз и танинског дрвета значи довести танинску индустрију у опасност, да би морала сувише скупо куповати дрво у земљи. Пошто највише танинској индустрији конкурише америчка индустрија, да не можемо танина продати у иностранство, а имамо велике фабрике танина у земљи, то је тај предлог на месту.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Реч има г. др. Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Ја након обавештења кажем, да се слажем са оним, што је рекао г. **Ђоновић**. Ми не можемо допустити, да се допусти неко контингентирање Министру Шума и Руда тим више, што ће бити поднесени неки законски предлози о трасирању толиких железница, где ми требамо хрстових стабала толико, да их не можемо извозити. С тога не знам, зашто се допушта Министру Шума и Руда, да може извести железничке прагове. Ја то не разумем, ја нећу никоме да подваљујем и никоме да сумњичим, али се мени ова ствар чини чудновата. Ми знамо, како се до сада радило у нашој шумарској индустрији, па не бих хтео да се такви случајеви и даље догађају, не бих био рад да то и Законодавни Одбор узакони. Зато нека се ова ствар избрише. Ето, стручњак нам је сада казао, да су нама хрстови прагови потребни тако, да не можемо ни помишљати на њихов извоз. Па кад ствар тако стоји, онда зашто узаконјавати, да се они могу извозити, то би било нелогично.

Јован Ђоновић: Ја сам о праговима казао што сам имао да кажем. Нама треба објаснити, да ли су нам прагови потребни или нису, па ако нису потребни, нека се извозе, а ако су потребни, нека се извоз забрани.

Односно напомене о забрани дрвета потребног за индустрију танина имам да кажем, да се са многих страна не води рачуна о томе, шта ће бити са оним крајевима, који немају ни железничке везе ни начина да извезу своје дрво до најближих фабрика? Мени се чини, да господа сувише фиксирају потребу извесних крајева или извесних индустрија, а не воде рачуна о потребама земље као целине. Мени се то не допада. Ја бих желео, да се о свима крајевима, па и о оним најзабаченијим, води толико исто рачуна, као и о оним најбогатијим, како не би ону сиротињу гурнули у још тежи положај. Са тих разлога мени се не допада овај предлог г. **Ђерђава** и зато сам противу њега.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Претрес је завршен. Код члана 19. нема приговора

него код чл. 20. Гласаће се о предлогу секције. Ко прима предлог секције нека седи, а ко је противан нека дигне руку. (Већина седи.)

Предлог секције је примљен.

Имамо додатак предлог г. посланика др. **Ђерђава**, да се додају два нова става и то први став: обло четинасто дрво од 30-цм. да се оптерети царином од 8 динара и други став: танинско кестеново и растено дрво да се оптерети са 5 дин.

Који су за предлог нека седе, а који су против нека дигну руку.

Предлог је одбачен. Има реч г. Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Господо, где год је извоз предвиђен у контингенту, он се неће одобравати посебним дозволама, него ће се одобравати извоз у опште свакоме све док се контингентат не исцрпи. (Гласови: Али то није речено у закону.) Ова моја изјава допуњује закон.

Јован Ђоновић: Министар дао је једну формалну изјаву. Она може да веже њега и ову Владу, која је сада, али ако неким чудом он престане бити Министар или ако падне Влада, шта ће онда бити?

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја пристајем, да она моја примедба уђе у сами текст закона.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Пошто је довршен претрес у појединостима, треба да пређемо на гласање о закону у целини. Молим г. известноца да изволи прочитати закон онако како је примљен. (Гласови: Не треба да чита.) Узима се као да је прочитано. Молим г. секретара, да изволи прочитати имена чланова, који су присутни. Господа, која су за предлог, гласаће »за«, а господа, која су против предлога гласаће »против«.

(Секретар врши прозивку, а чланови одбора гласају.)

Потпредседник др. **Светислав Поповић** за, др. **Жарко Милadinовић** за, **Љуба Јовановић** за, др. **Анте Дулибић** против, **Стјепан Барић** против, др. **Јанко Шимрак** против, **Фехим Курбеговић** за, **Воја Вељковић** за, **Јован Ђоновић** против, **Љуба Трандафиловић** за, др. **Момчило Пинчић** за, **Милосав Рајчевић** за, др. **Грегор Ђерђав** за, др. **Љуба Поповић** за.

Потпредседник др. **Светислав Поповић**: Гласало је у свему 14 од господо посланика. Од тога је гласало 10 »за« а, 4 »против«. Тиме проглашујем, да је овај законски предлог примљен у целиности и у појединостима.

Овим смо свршили дневни ред данашње седнице, а пошто секције нису поднеле никаквог извештаја, ја бих молио г. чланове секција, да са радом пожуре, па сам с тога намеран да дам секцијама времена од недељу дана, да могу послове посвршавати.

Мислим, да идућу седницу закажем у четвртак 29. о. м. у 10 часова пре подне са дневним редом — утврђење дневног реда.

Фехим Курбеговић: Секције свакако неће свршити посао, а за рад секција имадемо још неколико месеци. (**Јован Јовановић**: Колико месеци?) А исто тако, пошто имамо најглавни конгрес до 6. идућег месеца, онда неће бити могућности, да поједини чланови нашег клуба и наши Министри присуствују седницама Законо-